

100. møde.

Torsdag den 21. maj kl. 10.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Renter ved for sen indbetaling af afgift) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter.

(Lovforslaget (nr. 182) findes i tillæg A. sp. 3985, fremsættelsen i tidenden sp. 5822).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om en kornordning.

(Lovforslaget (nr. 183) findes i tillæg A. sp. 3981, fremsættelsen i tidenden sp. 5824).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.

(Lovforslaget (nr. 184) findes i tillæg A. sp. 3995, fremsættelsen i tidenden sp. 5823).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om udlån til yngre landmænd.

(Lovforslaget (nr. 185) findes i tillæg A. sp. 3977, fremsættelsen i tidenden sp. 2826).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Formanden: Jeg skal fastsætte taletiden til 20 minutter fordelt mellem ordførerne for de enkelte partier og tilføje, at en enkelt har bedt om øget taletid.

Chr. Thomsen: Jeg vil gerne først sige lidt om hvert enkelt lovforslag og så slutte med at sige lidt om dem som en helhed.

Lovforslaget om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter giver ikke anledning til mange bemærkninger. Det er stort set en videreførelse af den gældende lov. De eksporttal, som findes i bemærkningerne, hvor det viser sig, at blomstereksporerten fra 1967 til 1968 er steget fra 98 til 130 mill. kr., frugteksporerten fra 16 til 33 mill. kr. og eksporten af grønsager fra 19 til 28 mill. kr., fortæller i virkeligheden, at denne lov har haft sin virkning. Jeg tror ikke, den stigning havde været mulig, hvis loven ikke havde givet mulighed for, at dansk gartneri og frugtavl kunne deltage i udstillinger og foretage det propaganda-fremstød, de har. Disse branchers eksport foregår jo under vanskeligheder, der er mindst lige så store som landbrugets.

Jeg kan også tiltræde, at der til gartneri og frugtavl overføres de 900.000 kr., man har beregnet som deres andel af kunstgødningstilskuddet.

De øvrige ændringer i loven har jeg ingen bemærkninger at gøre til. Jeg kan anbefale, at loven føres videre. Jeg tror nemlig ikke, det vil være muligt for erhvervet at skaffe de midler til propaganda og eksportfremstød ved egen hjælp.

Jeg vil dernæst sige lidt om kornloven og begynde med de ting i forslaget, som jeg kan tiltræde. Socialdemokratiet har intet at indvende imod, at man nedsætter basisprisen med 1 kr. Vi har heller ikke noget imod det faktiske importstop for majs; det blev i øvrigt godkendt i valutaudvalget i vinter. Det skaber et større forbrug af dansk korn, og når man tilgodeser fjerkræavlen ved kompensation gennem afgifterne, kan jeg ikke se andet, end at det er en fornuftig foranstaltning.

Men vi vil derudover både i arbejdet i udvalget og nok også ved den endelige afstemning se strengere på dette lovforslag end på de tre øvrige. Det er ganske vist et led i forliget mellem landbruget og landbrugsministeren, men der er nok den nuance, at når det drejer sig om kornloven, er der nogle, der er gået mere frivilligt med til ordningen end andre, og dertil kommer, at der er visse ting i kornlovsforslaget, som jeg ikke rigtig synes om.

Vi vedtog i vinter et tillæg til den gældende lov om en kornordning. Derved fik en allerede indgået og praktiseret aftale blåt

[Chr. Thomsen.]
 stempel. Vi stemte for denne tillægslov, fordi vi fandt, at det i den situation, vi befandt os i, var nødvendigt at foretage sig et eller andet. Ifølge dette tillæg til loven udløb denne aftale pr. 31. marts. Vi får nu at vide i bemærkningerne til lovforslaget, at man fra 1. april lavede en ny aftale, der løber videre til 1. juni, og ved § 9 a søger man nu denne aftale godkendt. Jeg må nok sige, at det er noget sent. Vi har nu den 21. maj, og inden vi ved tredje behandling får lovforslagene vedtaget, har vi enten passeret 1. juni eller er meget tæt ved denne dato. Ærlig talt, jeg synes ikke rigtig om den facon, at man nu anden gang praktiserer en aftale, som man i og for sig ikke har fået godkendt. Vi godkendte det den første gang, men har svært ved at gøre det nu anden gang.

I øvrigt vil jeg om lovforslaget om en kornordning sige, at der er jo sket en hel principændring. Oprindeligt byggede kornlovene på basispriser og faste afgifter, og dermed indeholdt den i virkeligheden et incitament for landbruget til ikke at forcere kornavlens, for så risikerede man lavere priser. Nu går man faktisk væk fra risikoen og væk fra hele systemet, for når man tager § 9 a i det foreliggende lovforslag, går kornloven jo i virkeligheden over til at blive en bemyndigelseslov. Det bliver jo sådan nu efter den nye lov, at landbrugsministeren får bemyndigelse til at træffe aftaler mellem landbrugsministeriet og kornbranchen, og der er allerede truffet en sådan aftale. Nu vil jeg da gerne spørge, da loven jo skal løbe 2 år: er den aftale, der foreligger nu, 1-årig, eller er den 2-årig? Jeg har fornemmelsen af, at den kun er 1-årig. Jeg kunne godt tænke mig, at når man når frem til næste forår og eventuelt skal forny den, vil landbrugsministeren i virkeligheden ikke være så forfærdelig stolt af, at han til den tid har en bemyndigelse til at indgå en sådan aftale. Sådan kunne jeg godt tænke mig, at situationen ville udvikle sig.

Nu må vi se på lovforslaget i udvalget, men på forhånd tror jeg at kunne sige, at det bliver nok svært at få nogen uden for de tre regeringspartier til at stemme for en kornlov, der i virkeligheden er gået over til kun at være en bemyndigelseslov. Sandheden er jo den, at de tre regeringspartier igennem deres ministre og igennem samar-

bejdet kan have indflydelse på, hvordan en sådan aftale skal være, mens oppositionen jo ikke deltager i nogen af forhandlingerne og derfor ingen indflydelse har. Derfor bliver det nok svært at få nogen fra oppositionen til at stemme for forslaget til en kornlov, men lad os nu se i udvalget.

Dernæst vil jeg gøre nogle bemærkninger om lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer. Det er jo i virkeligheden hovedloven. Hvis man ser det som en helhed, er det stort set en fortsættelse af de allerede eksisterende ordninger; hjemmemarkedsordningen fortsætter; det, som hele tiden har været sigtet, at lægge hovedvægten på den animalske produktion, fortsætter, endda med lidt øget kraft, idet man overfører gødningsstilskuddets 50 mill. kr. til dispositionsfonden. Jeg har altid talt for, at hovedvægten af den støtte, man fandt rimelig fra folketingets side, netop skulle komme den animalske produktion til gode, så det har jeg intet at indvende imod, og jeg har heller ikke noget imod, at man overfører 2 mill. kr. til rationalisering af kontrolforeningsarbejdet. At de 20 mill. kr., som lovens beløb forøges med, udbetales som kvalitetsafregning, har jeg heller intet at indvende imod, men jeg vil herom sige, at når man i mange aviser har slået det op som et stort nummer og noget nyt, man skulle ind på, kan jeg ikke rigtig følge den tankegang. Kvalitetsafregning har man jo på mange felter inden for landbruget foretaget gennem mange, mange år. Jeg har ikke noget imod, at man styrker det, jeg har ikke noget imod, at man går videre også i produktudvikling, det bliver simpelt hen nødvendigt, men jeg synes ikke, det er helt rimeligt at fortælle, at hermed går man ind på noget helt nyt. Man fortsætter jo i virkeligheden bare noget, som man har gjort i mange år, med noget øget styrke.

De 200 kr. pr. ha, som man vil yde i tilskud til hestebønner og foderarter, og hvad der nu ellers kan komme på tale, har jeg heller ikke noget at indvende imod. Jeg tror, det er rigtigt, at vi prøver at gøre et forsøg på selv at avle større mængder af proteinfoder. Jeg har personlig ikke den samme optimisme, som mange andre har, når det drejer sig om disse afgrøder, men all right, lad os gøre et forsøg.

Jeg vil om dette lovforslag sige, at det i

[Chr. Thomsen.]

hovedsagen er en videreførelse af den gældende lov. Der har jo gennem årene været sagt mange hårde ord om denne lov. Nu har Krogstrupudvalget analyseret den, og er i virkeligheden stort set kommet til det resultat, at principperne i loven stort set er rigtige. Der er ingen ændringer sket. Den nuværende regering og landbrugsministeren har altså stort set heller ikke fundet anledning til at ændre ved principperne. Men havde Krogstrupudvalgets analysering af landbrugsproblemerne ikke andet resultat — der er jo ikke store resultater heri — havde den i hvert fald det resultat, at det ligesom blev et stop for alle de mange mennesker, der havde korte og præcise løsninger på alle landbrugets problemer. I virkeligheden kan vi vel sige, at Krogstrupudvalgets arbejde i det store og hele betød en godkendelse af de principper, som den forrige regering nedlagde i sine landbrugslove.

Så et par enkelte bemærkninger om lovforslaget om udlån til yngre landmænd. Jeg kan tiltræde de forhøjelser, der findes dér af tilskuddene. Jeg har heller ikke noget imod, jeg finder tværtimod, at det er en forbedring af loven, at der kommer en dispensationsparagraf ind. Selv om man har faste regler for, hvem der kan få tilskuddene, har det vist sig i praksis, at der dukker særtilfælde op, som det har været vanskeligt både i loven og i administrationen at lægge faste regler for, og derfor er det nok en fornuftig foranstaltning at sætte en dispensationsparagraf ind. Den kommer måske sjældent i brug, men af hensyn til de særtilfælde, der kan være, er det fornuftigt, at den er der.

Man kan sige om denne lov, at det har været en god lov for de unge landmænd; den har absolut virket efter hensigten. Men jeg vil om de unge landmænd og generationsskiftet sige, at tallene for de senere år maner til eftertanke, og jeg vil knytte et par bemærkninger hertil uden at rejse nogen lang diskussion herom.

I 1964 var der 2.200 unge landmænd under 40 år, der etablerede sig med landbrug som hovederhverv. 5 år efter, i 1969, var der 1.100 under 40 år, der etablerede sig med landbrug som hovederhverv. Hvis den udvikling fortsætter, og det tror jeg den gør, nærmer vi os nok den situation, her i folketinget, at vi i det lange løb ikke kan klare os

med at lappe på denne i øvrigt udmærkede lov, men kommer til at tage hele problemet om generationsskiftet og om de unge landmænds etablering op på en helt anden måde, end vi har gjort tidligere.

Jeg vil til slut knytte nogle bemærkninger til lovforslagene som en helhed.

Når vi ser bort fra kornloven, hvor jeg nævnte, at nogle nok var gået mere frivilligt med end andre, kan jeg da godt sige, at vi i socialdemokratiet betragter det som et absolut fremskridt, at det denne gang er lykkedes landbrugsministeren at opnå et forlig med landbruget, sådan at det, vi behandler her, er et resultat af de forhandlinger, der har været ført, og ikke som sidste år bare et diktat, som man fremsatte over for landbruget. Det er da givet, at vi i vore betragtninger over lovforslagene videre behandling her i folketinget vil tage hensyn til det fremskridt, der er gjort på det område.

Må jeg til slut sige, at der er noget, som vi i folketinget savner om landbruget, og som ikke direkte er knyttet til lovforslagene her, men jo alligevel indirekte. Når landbrugskommissionen har færdiggjort sit arbejde på en lang række områder og har taget stilling til en lang række af landbrugets problemer, som alligevel har tilknytning til disse love, så er det noget urimeligt, at vi i dag behandler disse lovforslag uden at have andre lovforslag til behandling her i folketinget, sådan at de kunne blive sideløbende. Sandheden er jo den, at hvis ikke jordlove og andre landbrugslove føres å jour, har man i virkeligheden ikke rigtig grundlag for at fortsætte med den lovgivning, som behandles her i dag. Der er for længst bebudet fremsættelse af nye jordlove. Vi ventede i udvalget om udlån til supplerer af mindre landbrug meget længe på, at der skulle ske noget, fordi vi måske så skulle ændre lånegrænser og alt muligt andet. Der skete ingenting. Man blev nødt til at færdiggøre lovforslaget efter de gamle regler. Jeg vil gerne sige til både landbrugsministeren og de tre regeringspartier: det går ikke, at man bliver ved med at holde sig tilbage. Jeg er fuldstændig klar over, at de tre regeringspartier har meget svært ved at blive enige om virkelige strukturændringer inden for landbruget, men landbruget som helhed har krav på, at man giver landbruget en mulighed for at tilpasse sig de krav, som stilles af fremti-

[Chr. Thomsen.]

den, og som er nødvendige, hvis landbruget skal blive ved at være et eksporterhverv. Derfor er det nødvendigt her, hvor vi behandler disse lovforslag, og hvor vi er ved afslutningen af folketingets arbejde i dette folketingsår uden at have set noget til de øvrige lovforslag, at spørge landbrugsministeren: hvornår kan man forvente at der fra landbrugsministerens side fremsættes forslag til jordlove og andre landbrugslove, som, når man ser på helheden, alligevel har tilknytning til de 4 lovforslag, der foreligger her i dag?

Jeg kan jo ikke slutte med at sige, at jeg vil tilsige de 4 lovforslag en hurtig behandling i udvalget, for det er faktisk unødvendigt. Når henses til det tidspunkt, de er fremsat på, og de dage, vi har tilbage, giver det i og for sig sig selv. Men som jeg allerede har sagt, vil vi nok ved senere behandlinger og den endelige afstemning gøre en vis forskel; vi vil nok se mere venligt på de 3 lovforslag end på det ene.

Niels Ravn: Vi er i det konservative folkeparti tilfreds med, at landbrugsministeren foreslår, at lovgivningen om støtte til afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter skal fortsætte, såvel hvad angår støtten til afsætningsfremmende foranstaltninger som støtten til rationaliseringer i produktionen. Vi kan tiltræde såvel dette afsnit som afsnittet om lån til rationaliseringer inden for erhvervet.

Vi kan tiltræde de tekniske ændringer, der er foretaget ved lovforslaget. Endvidere kan vi tiltræde, at det beløb, som gartneri og frugtavl hidindtil har oppebåret i kraft af kunstgødningstilskuddet, fortsat kommer dette erhverv til gode, når det som bekendt overflyttes til dispositionsfonden i afsætningsloven, således at det beløb, der nu kan ydes som støtte til dette erhverv, forøges med denne lille million, de 900.000 kr. Vi tror, at der fortsat er behov for effektivisering og udbygning også inden for disse erhverv, for at de skal kunne klare sig i den konkurrence, den skærpede konkurrence, som også findes på disse områder. Vi kan som sagt tiltræde lovforslaget og vil give det en hurtig og velvillig behandling.

Jeg skal dernæst komme med nogle bemærkninger om de næste to lovforslag, land-

brugsministeren har fremsat, nemlig forslag til lov om en kornordning og forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.

Når vi allerede igen i år skal drøfte disse love, skyldes det jo, at vi i fjor gjorde dette lovgivningskompleks 1-årigt. Begrundelsen var den, at der havde rejst sig så mange kritiske røster imod den lovgivning, der her er tale om, at man i regeringen fandt en dybtgående undersøgelse af problemerne nødvendig. Dette kunne vi i det konservative folkeparti tiltræde, og vi er meget tilfreds med, at denne undersøgelse er blevet gennemført.

Der havde rejst sig røster mod denne lovgivning, dels fra det økonomiske råds formandskab, dels fra en række professorer i landbrugsøkonomi, som satte spørgsmålstegn ved, hvorvidt den lovgivning, vi havde, var hensigtsmæssig, hvorvidt den ikke førte til en forvriddning såvel i struktur som i produktion. Ja, de mest yderliggående gik så vidt, at de satte spørgsmålstegn ved, hvorvidt det overhovedet var hensigtsmæssigt at opretholde en betragtelig landbrugsproduktion, og man nævnte som alternativ at gå over til det, man kaldte person- og ejendomstilskud.

Hvad angår de sidste yderliggående betragtninger over, hvorvidt man overhovedet skulle opretholde landbruget som en afgørende faktor i dansk økonomi, var efter min opfattelse en dybtgående undersøgelse ikke nødvendig. Her taler kendsgerningerne efter min opfattelse deres klare sprog. Vi har et landbrug, der vel i dag omfatter 8-9 pct. af Danmarks befolkning; i de industrialiserede lande, hvor en lignende procentvis andel af befolkningen er beskæftiget i landbrug, kan en sådan gruppe af landbrugere ca. brødføde det pågældende lands befolkning, men ikke mere. Her i Danmark kan denne befolkningsgruppe ikke alene brødføde landets befolkning, men tillige eksportere ca. 70 pct. af produktionen. Det betyder, at dansk landbrug er i stand til at brødføde os, hvis de kun udgør 2-3 pct. af befolkningen. Det viser dansk landbrugs effektivitet og høje stadi. Men det er jo ikke alene på dette område, dansk landbrug så klart gør sig gældende som en afgørende faktor. Jeg skal bare nævne produktionsværdien af landbrugsproduktionen, der vel er omkring de

[Niels Ravn.]

12 milliarder kr. Trækker vi herfra de 2 milliarder kr., der går til import af råstoffer, præsterer dansk landbrug, altså disse 8-9 pct. af befolkningen, omkring 10 milliarder kr. i værdier årlig, og af denne store værdifrembringelse er som sagt de 70 pct., ca. 7 milliarder kr., en nettovalutaindtjening. Dertil skal så lægges, at dette erhverv gennem de sidste to tiår på trods af denne voldsomme ekspansion har afgivet rundt regnet 300.000 personer til beskæftigelse i andre erhverv. Vi har fra industrien klare tilkendegivelser af, at uden denne afgivelse, eller set fra et industrielt synspunkt modtagelse, af arbejdskraft havde dansk industris ekspansion ikke været mulig. Jeg mener, disse ting ganske klart understreger, at de rabiate udtalelser for et års tid siden om dansk landbrug var skudt helt ved siden af, og af denne grund var en ekspertundersøgelse for så vidt ikke fornøden.

Vi fandt i det konservative folkeparti derimod, at en undersøgelse af det andet problem, hvorvidt de ordninger, vi havde, var hensigtsmæssige, kunne være rimelig og fornuftig. Den er nu foretaget, og vi kan, som også hr. Chr. Thomsen gjorde det, fastslå, at dette ekspertudvalgs, det såkaldte Krogstrupudvalgs, konklusioner blev, at de ordninger, vi har og har haft, i det store og hele har virket hensigtsmæssigt. Hovedkonklusionen af udvalgets arbejde blev, at man henstillede, som man sagde, til politisk afgørelse to muligheder, enten en videreførelse af de bestående systemer med de justeringer, som udviklingen havde gjort ønskelige eller påkrævede, eller overgang til et andet system, som for så vidt vel ikke var så forfærdelig meget anderledes, men alligevel i visse principielle grundtræk var anderledes, det, jeg ganske kort vil karakterisere som en prisgarantiordning.

Det var dette valg, vi politisk skulle træffe. Regeringen og landbrugsministeren valgte den første løsning; vi er i det konservative folkeparti enige med regeringen og landbrugsministeren heri. Den anden løs-

ning ville efter vor opfattelse have ført til ting, som vi ikke kunne overskue. For det første ville den betyde, at det ville blive nødvendigt, sikkert nødvendigt, — man kan ikke vide noget med sikkerhed — med en eller anden form for maksimeret produktion inden for nogle af vore produktionsgrene, og dermed var det ikke muligt for folketinget, hvis man vedtog denne løsning, at overskue støttens omfang i kroner og øre, og det er jo navnlig det sidste, der i høj grad måtte give anledning til politiske betænkeligheder. Derfor er vi enige i, at man politisk valgte den første løsning, og det er da det, vi står med i dag, og det er det, vi skal behandle heri dag.

Jeg finder, at de lovforslag, landbrugsministeren har fremsat, er i god overensstemmelse med de konklusioner, som ekspertudvalget er kommet til inden for de forskellige områder, og jeg skal først sige nogle ord om lovforslaget om en ændret kornordning.

Jeg må med undren konstatere, at socialdemokratiet, efter de udtalelser, hr. Chr. Thomsen for lidt siden fremsatte, tilsyneladende ikke vil kunne støtte denne lovgivning. Man har en lang række betænkeligheder ved lovforslaget, skønt man er enig i nogle af hovedprincipperne. Jeg skal senere komme tilbage til disse betænkeligheder.

Sigtet med såvel lovforslaget om en kornordning som forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m., der jo er meget sammenhængende, er efter det konservative folkepartis opfattelse og i overensstemmelse med Krogstrup-rapporten at forsøge at tilvejebringe en fornuftig og sund balance mellem prisniveauet i henholdsvis den vegetabiliske og den animalske produktion for at hindre, at de tendenser til overproduktion af korn, vi har set det seneste par år, breder sig yderligere, men samtidig opretholde en kornpris, der ligger på et fornuftigt og rimeligt niveau i forhold til produktionsomkostningerne. Dette sigte kan vi i det konservative folkeparti tiltræde, og derfor kan vi tiltræde, at man, som det allerede tidligere er nævnt, sænker basisprisen med 1 kr. Jeg vil dog gerne tilføje, at i reali-

[Niels Ravn.]

teten er der vel tale om en prissænkning på 2 kr. Jeg tænker her på kunstgødningstilskuddets overførsel til afsætningsloven. Det vil, så vidt jeg kan bedømme det, betyde en fordyrelse af kornproduktionen på ca. 1 kr. pr. td., at man flytter dette tilskud, og det betyder jo i realiteten en sænkning af kornprisen i relationen vegetabilsk-animalsk produktion på 2 kr. Ja, så skal man måske oven i købet lægge til, at pengene tages ikke alene fra kornproduktionen, men de lægges oven i den animalske produktion; så derved bliver forskydningen måske endda lidt større. Men i hvert fald tror jeg, vi godt kan fastslå, at der i realiteten sker en ændring på 2 kr.

Vi kan tiltræde bestemmelsen om, at der kan pålægges afgift ved indførsel af majs og produkter heraf til foderbrug. Vi kan også tiltræde den nye § 9 a, hvorefter landbrugsministeren gives bemyndigelse til at godkende en aftale truffet mellem landbrugets organisationer og kornhandelen, kornbranchen. Jeg forstod, at det var her, hr. Chr. Thomsen havde de største betænkeligheder; han betragtede det som en politisk byrde, man herved pålagde landbrugsministeren. Landbrugsministeren skal jo ikke tage noget som helst politisk initiativ i henhold til denne bemyndigelse, kun godkende eller stadfæste, hvad vi nu skal kalde det, aftale indgået mellem parterne på dette område, såfremt de måtte blive enige. Vi ved, de er blevet det for indeværende års vedkommende.

Jeg forstod ikke rigtig hr. Chr. Thomsens bemærkninger i relation til den enighed, der her er opnået inden for landbruget. Jeg forstod, at i fjor var hr. Chr. Thomsen meget utilfreds med; at der ikke var enighed med landbruget; det kørte han hele sit indlæg på, og det medførte, at hr. Chr. Thomsen i fjor, hvis jeg husker ret, i realiteten slet ikke var i stand til at tage stilling til de lovforslag, der da forelå. I år harcelerer hr. Chr. Thomsen over, at nu er der enighed med landbruget; men nogle er gået mere frivilligt med end andre. Jeg ved ikke, om hr. Chr. Thomsen i sin ministertid, når han skulle tage hensyn til enighed inden for organisationerne, da har overvejet; med hvilken glæde eller med hvilken mangel på glæde de forskellige var gået med. Jeg mener, man må

acceptere, når de inden for et erhverv er blevet enige; på hvilken måde de er blevet enige, ja, det må i hvert fald politisk set være os helt uvedkommende. Vi kan kun tage til efterretning, at enighed er opnået, og vi er i det konservative folkeparti tilfreds med, at denne enighed er opnået.

Jeg forstod da også på hr. Chr. Thomsen, at han trods sine kritiske bemærkninger på dette område til sidst betegnede det som et fremskridt, at denne enighed var opnået, og der er jo kun tale om en bemyndigelse til administrativt at stadfæste en sådan enighed, såfremt den også vil være til stede i det andet aftaleår. Det er vel nok rigtigt, som hr. Chr. Thomsen var inde på, at denne frivillige aftale skal træffes for et år ad gangen, alt efter hvordan forholdene nu engang tegner sig.

Men jeg kan altså med disse bemærkninger tiltræde og anbefale forslag til lov om en ændret kornordning.

Det andet forslag, forslaget om afsætning af danske landbrugsvarer, er jo så afgjort hovedloven. Det er heri, pengene til støtte og fremme af afsætningen ligger. Jeg har allerede nævnt overflytningen af kunstgødningstilskuddet til dispositionsfonden til fremme af den animalske produktion. Dertil kommer så, at staten yderligere har forøget fonden med 20 mill. kr., og jeg forstår, at det er en forudsætning, at landbruget fra dispositionsfonden yderligere skal have forøget dette beløb, så det sammen med de 50 mill. kr. fra kunstgødningstilskuddet skulle blive omkring ved 100 mill. kr. til de nye foranstaltninger, man tænker på, og det er jo det, der ligger i ændringen af lovens § 7, stk. 2, hvor der efter „hensigtsmæssig produktionstilpasning“ tilføjes „herunder til kvalitetsfremmende formål.“

Vi kan i den konservative folketingsgruppe tilslutte os, at man yder disse penge til det, man kalder kvalitetsfremmende formål. Vi har noteret os, at der hverken i forslaget eller i bemærkningerne er angivet retningslinjer for, hvorledes man har tænkt sig dette administreret. Ja, der står oven i købet i bemærkningerne, at man endnu ikke har klarhed derover. Der står, at disse retningslinjer senere vil blive fastlagt efter aftale mellem landbrugsministeren og landbrugets organisationer.

Vi har i det konservative folkeparti den

[Niels Ravn.]

opfattelse, at der må et bredere forum med her. Det er jo ikke alene landbrugets organisationer, der her har store interesser at varetage. Ser vi på kødsektoren, ved vi, at 83 pct. af de voksne dyr, der føres til slagtning, sælges på eksportmarkederne som levende dyr og for kalvenes vedkommende vel ca. halvdelen; der er altså her en stor gruppe, som jeg mener det vil være meget vanskeligt at tilgodese. Der sælges og administreres stort set over det, vi kalder de private handelskanaler, og jeg må på partiets vegne henstille til landbrugsministeren, at man ved disse forhandlinger også tager de organisationer, som repræsenterer denne handel, med, således at vi sikrer, at der ikke ved fordelingen af disse nye penge sker diskriminering af den ene handelsform i forhold til den anden. Det er en forudsætning for, at vi fra det konservative folkepartis side kan tiltræde den her foreslåede ordning, at vi får den sikring, at de interesserede parter er med ved forhandlingsbordet, når disse bestemmelser skal vedtages.

Herudover kan jeg føje til, at vi er tilfreds med, at rapsordningen opretholdes. Den er jo, sammenstillet med den nye ordning om et arealtilskud på 200 kr. pr. ha til de såkaldt proteinrige afgrøder: hestebønner, foderærter og sødlupin, som nævnes, et forsøg på yderligere at skabe en bedre balance inden for kornproduktionen, så vi ikke får det overskud, vi har haft de seneste år. Samtidig med at vi får denne bedre balance, får man også i dansk landbrug et bedre sædskifte.

Jeg kan med disse bemærkninger anbefale de foreliggende lovforslag til gennemførelse. Vi er i det konservative folkeparti tilfreds med, at vi fik den ekspertundersøgelse, som vi ønskede i fjor. Den har givet os mange gode fingerpeg; den har givet et grundigt materiale, som vi også fortsat kan arbejde med og bygge på, og den har dannet grundlaget for de ændringer, de justeringer, som findes i de lovforslag, vi behandler her i dag.

Juul-Madsen: Indledningsvis og helt uden forbehold vil jeg gerne udtrykke min glæde over, at det er lykkedes for den højtærede landbrugsminister at tilvejebringe enighed i landbruget omkring den lovgivning, der behandles her i dag. Intet er efter min op-

fattelse mere ødelæggende for et stort erhverv, end når det på afgørende områder er i strid og i splid med sig selv. Og navnlig her ved indgangen til forhåbentlig positive forhandlinger omkring Danmarks indtræden i fællesmarkedet finder jeg det meget værdifuldt, at der er kommet fodslag inden for landbrugets rækker. Det er efter min opfattelse på tide, og det er efter min opfattelse i høj grad tiltrængt.

Dernæst vil jeg gerne udtrykke glæde over det forslag, landbrugsministeren har fremsat vedrørende ændring af lov om udlån til yngre landmænd. Jeg deler den ængstelse, det ærede medlem hr. Chr. Thomsen gav udtryk for med hensyn til den meget kraftige, det er endda mildt sagt, afgang fra landbruget og med hensyn til den kendsgerning, at efterhånden kun omkring 1.000 unge landmænd, endda når vi tager dem helt op til 40 års alderen med, etablerer sig pr. år. I gamle dage, for ikke så forfærdelig mange år siden, regnede vi med, at mellem 6.000 og 7.000 etablerede sig pr. år. Da det er en udvikling, som ikke ser ud til på nuværende tidspunkt at være aftagende, er det rigtigt, som hr. Chr. Thomsen siger, at vi meget vel kan komme ud for om ikke så forfærdelig lang tid på en helt anden og mere håndfast måde at måtte søge at løse problemerne omkring de unges etablering i landbruget.

Det er jo ikke så mærkeligt, hvis der er ængstelse og bekymring hos de unge. Kapitalkravene i dag, når man skal etablere sig med en ejendom af en blot nogenlunde rimelig størrelse, er umådelig store. Omsætnings-hastigheden af denne kapital er lavere, end den er i andre erhverv, og selv med den forbedring, der skete inden for landbrugets rentabilitet sidste år, er det en kendsgerning, at det er en højst tvivlsom fornøjelse, set ud fra et rentabilitetssynspunkt, at investere en stor formue i en landbrugsbedrift.

Derfor skal der mod til, og der skal være megen interesse for og kærlighed til landbrugs-erhvervet, når man skal etablere sig i dag, og derfor synes jeg, det er rigtigt, at landbrugsministeren i forbindelse med de lovforslag, han i øvrigt har fremsat, har foreslået lovgivningen om støtte til yngre landmænd udbygget.

Vi arbejder her med tre områder. For det første de såkaldte kurstablån; dette om-

[Jul. Madsen.]

råde fortsætter uændret, det gælder også den begrænsning, at man kun kan opnå denne lånestøtte op til en ejendomsværdi af omkring 600.000 kr. Dernæst er der etableringsstøtten, som man kan få én gang for alle, og hvor der ikke er nogen overgrænse for ejendommens værdi, og driftstilskuddet, som man kan få i en årrække, men hvor den samlede ejendomsværdi ikke må overstige 600.000 kr.

For etableringsstøttens vedkommende forhøjes procenten fra 1,5 til 2, og for driftstilskuddets vedkommende forhøjes procenten fra 0,75 til 1. Det er en højst rimelig forhøjelse; mange kunne måske have ønsket den større, men under de givne forhold skal jeg erklære mig tilfreds med denne forbedring af støtten til de unge landmænd.

Jeg tror, at vi inden så længe kommer til at tage det spørgsmål op, om ikke grænsen på 600.000 kr., for så vidt angår kurstabslån og driftstilskud, bør hæves. Vi bevæger os med hastige skridt ind i en udvikling inden for dansk landbrug, hvor ejendomsstørrelser på over 600.000 kr. i høj grad bliver det normale.

Jeg kan med disse bemærkninger give min tilslutning til forslagene og tilføje, at jeg synes, de er udarbejdet på en fortræffelig måde.

Niels Eriksen: Hr. Jens Chr. Christensen vil sige noget om kornloven og loven om unge landmænd, og jeg vil gerne tage mig af afsætningsloven og gartneriloven.

Jeg vil gerne ligesom de foregående talere udtrykke min glæde over den betænkning, som Krogstrup-udvalget har afgivet; jeg synes, der står mange værdifulde ting i den, og jeg synes også, at vi, der har gennemført lovgivning på dette område igennem mange år, kan være ganske godt tilfreds med, at udvalget tilkendegiver, at den stort set har virket rigtigt. Den har også givet nogenlunde rimelig og ligelig støtte til alle brugsstørrelser. Den har fremmet det, der har været hovedhensigten: at støtte den animalske produktion og afsætningen af denne under de overordentlig vanskelige markedsvilkår, landbruget har arbejdet under.

Jeg synes også, at landbruget har forstæet gennem rationalisering i egen bedrift og

stærkere samarbejde om afsætningen i de senere år at placere sig stærkere på eksportsiden. Selv om vi i dag kun har halvt så mange beskæftiget ved landbruget som i 1950, producerer vi mere end nogen sinde. Produktionen pr. landmand dækker nu 90 menneskers behov for landbrugsvarer mod kun 35 i 1950. Det er da rationalisering, så det batter.

Det har ofte også fra denne talerstol været påpeget, at landbruget burde sprede sin eksport mere og i højere grad forædle sine produkter. Må jeg nævne, at indtil krigen aftog Storbritannien 70 pct. af vor landbrugseksport, i dag er tallet nede på 30 pct. I de senere år er der oparbejdet en betydelig eksport af kødkonserver, mælkekonserver, ost, kalvekød, fjerkræ osv. til nye eksportmarkeder, f. eks. Mellemøsten, Japan og USA. Denne eksport indbragte sidste år over 2 milliarder kr. Og selv om vi heldigvis har bibeholdt vort gode, traditionelle marked i England, har vi nu, synes jeg vi har lov at sige, en betydelig spredning af landbrugseksporten.

Krogstrup-rapporten peger på det ønskelige i en større produktion af kød, og vi ved alle, at forbruget af oksekød er stigende overalt; derfor er jeg særdeles godt tilfreds med, at ministeren i afsætningsloven foreslår de 50 mill. kr., der hidtil er gået til støtte til kunstgødningskøb, overført til støtte til kvalitetsafregning og supplerer den nye lov med yderligere 20 mill. kr. til dette formål. Hr. Chr. Thomsen sagde, at vi har jo arbejdet med kvalitet i mange år, og det er da helt rigtigt. Men vi har i dag tekniske muligheder for virkelig at fastslå på de slagtede dyr, hvad der er kvalitet, og hvad der ikke er kvalitet. Det havde vi ikke tidligere; derfor var kvalitetsafregningerne ikke så vejledende for producenterne, som de skulle være, og derfor venter jeg mig meget af de muligheder, der nu gives for at fremme kvalitetsafregningen.

Skal vi få det fulde udbytte af vor animalske produktion, må vi satse på kvalitet gennem forskning og produktudvikling. Den sektor, der er næst længst inden for kvalitetsudviklingen, er vel svinesektoren. Vi har jo gennem mange år på det engelske marked fået 40-50-60 øre mere pr. kg for vort bacon, end andre leverandører har fået. Men vi

[Niels Eriksen.]

kan nå endnu videre på dette område gennem skærpede kvalitetskrav over for producenterne.

Nogle har ytret tvivl om, hvorvidt man inden for landbrugets produktionsselskaber følger den ny tid op og får rationaliseret. Det er gået lidt langsomt inden for mejerisektoren, men de oprindelige 1.500 andelsmejerier, vi havde her i landet, er dog i dag blevet til 500, og udviklingen fortsætter. Inden for slagterisektoren, hvor der i forvejen er ganske store enheder, laves der fusioner og specialisering og specialprodukter på de enkelte enheder.

Moderne teknik giver os mulighed for at blive Europas, måske verdens, eksklusive spisekammer. Dybfrost og moderne konserveringsmetoder åbner vejen for bl. a. færdige udskæringer og færdige middagsretter — de varer, der overalt efterspørges mere. Men kvaliteten skal sikres. Må jeg i denne forbindelse henstille til landbrugsministeren at fremsætte forslag til en ny levnedsmiddellov. Det er sådan i dag, at samme vareområde hører under flere ministerier og er splittet op på flere enkeltlove og bekendtgørelser, hvorved mange produktioner bliver vanskeliggjort eller forhindret inden for de enkelte virksomheder, så vi dér ikke altid kan foretage den produktudvikling, som er i pagt med tiden. Og når jeg nu har henstillet dette til landbrugsministeren, vil jeg også gerne støtte hr. Chr. Thomsen, når han efterlyser forslag til nye jordlove, og jeg vil gøre det med samme motivering, som hr. Chr. Thomsen anvendte.

Hjemmemarkedsordningen fortsætter, og det synes jeg også er udmærket. Den har fungeret godt, og resultatet er jo, at vi her i Danmark har billigere fødevarer end i noget andet land. Det er vel også berettiget i en valutavag tid at anføre, at landbruget i fjor øgede sit eksportoverskud med næsten 500 mill. kr. og i fjor bidrog med 6,3 milliarder kr. netto til vor slunkne valutakasse.

Jeg kan også støtte forslaget om de 200 kr. pr. ha for at fremme proteindyrkningen, bl. a. hestebønner og lupiner.

Om gartneriloven skal jeg ikke sige meget. Gartnerne har gjort et meget dygtigt arbejde ved hjælp af den støtte, de har fået. De har øget eksporten af gartneriprodukter i løbet af de sidste 3 år fra 130 mill. kr. til

200 mill. kr. Jeg synes, det er meget dygtigt gjort. Derfor vil jeg anbefale ministerens forslag om at overføre de 900.000 kr., som tidligere blev givet til gartneriet i kunstgødningstilskud, til propagandaformål. Det er glædeligt, at gartnerne også selv er enige om fordelingen af disse penge imellem frugtavl og gartneri.

Jeg kan også erklære mig tilfreds med, at løven nu bliver 2-årig. Det er, synes jeg, rigtigt på et tidspunkt, hvor vi står over for forhandlinger om optagelse i fællesmarkedet — og denne optagelse bliver forhåbentlig en realitet inden 2 år — at landbruget med sikkerhed ved, hvad de har at rette sig efter, og kan udbygge deres produktion og eksport på en måde, så vi virkelig er konkurrence-dygtige på alle fronter i det nye store marked, vi forhåbentlig kommer ind i.

Idet jeg udtaler min glæde over, at det i år er lykkedes landbrugsministeren at opnå enighed med erhvervet, skal jeg anbefale de to forslag til en hurtig og velvillig behandling.

Jens Chr. Christensen: Jeg skal sige lidt om de to sidste forslag, forslagene om kornlov og om udlån og støtte til unge landmænd.

Må jeg om den første, kornloven, sige, at efter venstres opfattelse er kornloven egentlig grundnerven i hele den landbrugslovgivning, som vi skal have gennemført. Vi har nu igennem mange, mange år haft kornordninger og kornlovgivning, men mens vi tidligere, indtil det sidste år, har haft en kornlovgivning på basis af, at Danmark var et kornimporterende land, så er det nu på basis af, at Danmark er blevet korneksportør. Det giver jo en voldsom forandring i hele opbygningen af vores kornlovgivning. Det er også derfor — det vil jeg gerne sige til hr. Chr. Thomsen — at det er nødvendigt at give landbrugsministeren en vis bemyndigelse til at administrere loven, og det er også i den ånd, loven er blevet administreret i indeværende høstår.

Da vi for ca. 1 år siden lavede kornlov, da tog vi netop hensyn til, at Danmark kunne risikere at blive korneksportør i stedet for kornimportør, og det har da også vist sig, at ved den måde, man har administreret loven på, med de midler, man har været i stand til at stille til rådighed af dispositionsfonden;

[Jens Chr. Christensen.]

har man kunnet styre forholdene, så det ikke er kommet til et sammenbrud inden for hele kornsektoren, og så man ikke er kommet ud i en vild spekulation i en forøget flæskeproduktion.

Der er grund til at takke både landbrugsministeren og også de enkelte landmænd for, at man har disponeret fornuftigt i det sidste år. Hvis kornpriserne var raslet helt i bund, kunne vi have risikeret at få en flæskeproduktion, som der ikke var mulighed for at afsætte. Jeg ved meget vel, at der går et stykke tid, inden flæskeproduktionens størrelse virkelig kommer til at gøre sig gældende; men vi ville antagelig i løbet af det efterår, vi nu kommer ind i, være kommet til at stå med en flæskeproduktion af en størrelsesorden, som ville have ødelagt alle de priser, vi ellers havde været i stand til at operere med, og som vi er nogenlunde tilfredse med inden for landbrugs erhvervet.

Jeg mener også, der er grund til at takke landbrugsorganisationerne, fordi de også i år er kommet til enighed om kornpriserne, og også fordi de er blevet enige med regeringen og navnlig landbrugsministeren om kornlovgivningen og landbrugslovene som helhed. Hr. Chr. Thomsen mener jo, at der er forskel på, med hvilken glæde man er gået ind i denne enighed. Det er nu mit indtryk, at de hjemlige organisationer ikke lader sig trække længere, end de mener det er foreneligt med deres indstilling og med de interesser, som de skal varetage. Derfor hilser jeg med tilfredshed, at landbrugsorganisationerne er blevet enige indbyrdes og er blevet enige med landbrugsministeren.

Jeg forstår da så udmærket, at der kan opstå modstridende interesser mellem det kornkøbende landbrug og det kornsælgende landbrug. Disse interesser kan ingenlunde deles op efter småbrug og større landbrug. Det er jo sådan, at det, der deler dem op i interesser, er den driftsform og den produktionsstørrelse, den enkelte har. Det kan lige så vel være et stort landbrug, der er kornkøber, som det kan være et mindre landbrug. Mon ikke det ligger sådan, at det er det middelstore landbrug her i Danmark, der er mere kornkøbende end noget andet?

Men det må være kornlovens sigte at være med til at afveje kornproduktionens størrelse mod mulighederne for afsætning af den

animalske produktion. Derfor hilser jeg også med tilfredshed, at man inddrager gødnings-tilskuddet til landbrug og gartneri og flytter det over som tilskud til den animalske produktion. Man kan ikke rigtig se rimeligheden i, når vi har en kornproduktion, der er større end den, der er anvendelse for, at give tilskud til gødning for at fremme kornproduktionen. Jeg synes, at det er et helt rigtigt skridt, landbrugsministeren her har taget.

Enhver ved jo, og det har også været nævnt her før i dag, at der finder en meget stærk reduktion af kvægbesætningerne sted i disse år, og vi ved, at desværre forstærkes den år for år; i år vil vi nok opleve den stærkeste reduktion på dette område, vi har oplevet i de sidste mange år. Det betyder jo samtidig en forøgelse af vore kornarealer, og vi ved, at eksport af korn er en dårlig forretning. Derfor må vi hilse med tilfredshed enhver mulighed for at hindre, at Danmark er nødt til at eksportere korn, og derfor synes jeg, man med tilfredshed må se, at producenter af æg og fjerkrækød mener, at man i sin produktion kan bruge fodermidler af dansk oprindelse i større udstrækning end hidtil.

Når dertil kommer, at tællingerne viser en stigning i vor flæskeproduktion på ca. 1 million svin i det nye høstår — og vel at mærke en produktionsstigning, som der er rimelig afsætning for — så skulle der, som landbrugsministeren gjorde opmærksom på, med et normalt høstår være mulighed for, at vi kan opfodre alt vort hjemmeavlede korn her inden for dansk landbrug.

Men desværre så må vi nok indstille os på, at de allerede nævnte besætningsreduktioner vil tage til ikke alene i indværende år, men også inden for de nærmest kommende år. Navnlig tror jeg, de vil tage til, hvis ikke arbejdskraftsituationen inden for landbrugserhvervet bedres. Det må derfor være helt nødvendigt, at der gennem lovgivning gøres forsøg på at animere jorddyrkeren til at udnytte en del af jordarealerne til andre formål end den traditionelle korn dyrkning. Jeg hilser derfor også med tilfredshed, at ministeren stiller forslag om at stille visse midler til rådighed for de jorddyrkere, der vil forsøge sig med nye produkter: hestebønner, ærter, sødlupiner — det sidste ganske vist kun til modning. Jeg er

[Jens Chr. Christensen.]

— det blev også nævnt af hr. Chr. Thomsen — slet ikke af den opfattelse, at det vil give noget stort resultat i indeværende år, dertil er foråret nok kommet for sent, og det er også nye ting, der skal til at skabes. Men jeg mener, at det er rigtigt, at man gør et vist forsøg på at udnytte en del af jorden til andre fodermidler end netop det traditionelle korn. Det vil vel nok fremover komme til at betyde, at det kan blive nødvendigt, at vi får andre ting ind i dyrkingen end netop det nævnte, hestebønner og ærter.

Jeg kunne godt tænke mig, at vi fremover må satse på andre ting. Jeg tænker her på produktion af grøntpiller. Det bliver nødvendigt, at vi også tager et sådant spørgsmål op, for hvis besætningsreduktionerne tager til i de kommende år, vil det blive mere og mere nødvendigt for os, at vi aflaster kornproduktionen og skaber en produktion med mere proteinindhold, sådan at vi på den måde kan spare valuta til indkøb af de dyre fodermidler fra udlandet.

Formålet med kornlovgivningen må være, at vi hindrer en for stærk udvidelse af kornarealerne, og derfor er det nødvendigt, at vi går over til andre ting.

Jeg skulle sige lidt om forslaget om udlån til unge landmænd. Vi ved, at i de sidste 15 år har landbrugserhvervet været inde i økonomiske vanskeligheder, og det betyder og har betydet, at ungdommen er rejst fra erhvervet i et meget, meget stort tal. Vi er nu nede på under 1.000 unge pr. årgang, og de undersøgelser, der er foretaget, viser, hvor lidt ungdom der er tilbage i landbrugserhvervet. Jeg har set for nylig, at redaktør Nørlykke, Vendsyssel Tidende, har foranstaltet en undersøgelse i hele Vendsyssel, der viser for det første, at landbrugets indehavere har en gennemsnitsalder på over 55 år, og at der højst i hvert fjerde brug er en arvtager til landbrugserhvervet. Ungdommen flygter fra landbrugserhvervet, dels af økonomiske grunde, dels af arbejdsmæssige grunde.

Det er derfor nødvendigt, at der gøres en indsats for, at vi kan animere ungdommen til at blive inden for landbrugserhvervet. Jeg er helt enig med dem, der tidligere har talt og sagt, at der må gøres en forstærket ind-

sats fremover for at få ungdommen tilbage til landbruget og i hvert fald få ungdommen til at blive ved landbruget.

Derfor må man se på med tilfredshed, at landbrugsministeren viderefører den lovgivning og forbedrer den lovgivning, som vi sidste år og også tidligere år har haft for at hjælpe de nystartede unge. Det er min bestemte opfattelse, at de penge, der af de midler, der stilles til rådighed for landbruget, bruges på de unge landmænd, er ikke de penge, der er givet dårligst ud. Jeg tror også, at rent samfundsøkonomisk er det måske de bedst anvendte penge, som vi anvender over for dansk landbrug.

Jeg kan med de få ord anbefale både dette forslag og forslaget om kornloven.

Svend Haugaard: For snart et år siden nedsatte regeringen et særligt udvalg, som skulle foretage en analyse og en vurdering af de bestående landbrugsordninger. Det radikale venstre gik stærkt ind for, at dette udvalg til denne undersøgelse skulle nedsættes, og vi vil gerne udtrykke vores glæde over, at man der arbejdede så prisværdig hurtigt, at vi allerede ved nytårstide havde betænkningen i hænde.

Ganske vist er den, der havde ventet sig de meget store omvæltninger, måske blevet skuffet af betænkningen, men betænkningens linje kunne jo tyde på, at det, man hidtil har foretaget sig, ikke har været så helt tosset endda.

Det er i hvert tilfælde min fornemmelse, at de, der var med i dette regeringsudvalg, i høj grad har haft føling med det praktiske landbrug, i højere grad, end det har været tilfældet ved de mere teoretiske bedømmelser til fordel for personstøtte og arealtilskud.

Jeg skal her samle mig om lovforslaget om ændring af kornordningen og forslaget til afsætningslov; de to øvrige lovforslag vil hr. Erik Hansen (Ålborg amt) omtale.

De to lovforslag følger i høj grad den anviste linje fra den nævnte betænkning; man kan diskutere, om de følger den stærkt nok, men de følger i hvert tilfælde den anviste retning.

Det radikale venstre kan give tilslutning til forslagene, om end det er med begrænset

[Svend Haugaard.]

begejstring på enkelte punkter. Vi er enige i princippet om hjemmemarkedsordningen, føler, den har virket godt, men selvfølgelig skal den undergå visse justeringer i forhold til tidens krav. Vi er meget tilfredse med, at kunstgødningstilskuddet ophører og overføres til et andet formål, hvor det er bedre anvendt. Vi har flere gange udtalt, at det burde ske. Kunstgødningstilskuddet har efter vor mening i alt for høj grad været en appel til kornproduktion, som der så vist ikke i øjeblikket er grund til at appellere stærkere til.

Vi er meget enige i, at pengene kan anvendes til et godt formål som kvalitetsforbedring inden for mejerisektoren og for oksekødet, og ser i øvrigt gerne, at svinekødet også kommer med. Vi ser gerne, at dette forsøg på kvalitetsforbedring meget hurtigt tager fat, og at man altså ikke venter for længe med forberedelserne. Vi ser ligeledes meget gerne, at man på anden måde følger det op med en liberalisering af hele levnedsmiddellovgivningen, sådan at vi får en langt friere produktudvikling, end det i øjeblikket er tilfældet.

I det hele taget ønsker vi en langsigtet støtte til fremme af konkurrencedygtigheden. Ganske uanset om vi på et eller andet tidspunkt kommer ind i eller fortsat må være uden for et større markedsfællesskab, er det helt afgørende, at det er det kvalitetsmæssige, der sættes i top. Derfor finder vi også, at de tilskud, der gives til en bedre kvalitet, er bedre anvendt end de direkte tilskud. Vi er i øvrigt tilfreds med, at dette er en hjælp til selvhjælp, på den måde, at der skydes noget til fra staten, og at man i øvrigt tager resten fra dispositionsfonden.

Vi havde gerne set, at bygningsrationaliseringen også kunne komme med ind i lovgivningen. Der er mange sløje landbrugsbygninger, som man ikke under øjeblikkets låneforhold har en mulighed for at sætte i stand, og det er meget afgørende for konkurrencedygtigheden, at de er helt tip-top. Det er svært i disse love, fordi det ene er en tilskudslov og det andet må være en låneordning, men jeg er indstillet på, at det skal tages op igen, når vi i det kommende år skal i gang med en revision af loven om supplerende af mindre landbrug, den, som hr. Chr.

Thomsen efterlyste; her kan i høj grad hele bygningssspørgsmålet gå ind.

I øvrigt en bemærkning til hr. Chr. Thomsen med hensyn til strukturtilpasningen, som han pludselig var blevet så utålmodig over for. Det går da ganske pænt. Når der nedlægges 7.000 brug om året, er der næppe grund til at forcere; hverken socialt set eller bolig-mæssigt eller arbejdskraftmæssigt er der nogen grund til at forcere det frem. Vi er næppe i stand til at omstille hurtigere end svarende til det antal, der i øjeblikket afvander. Men jeg er ikke uenig i, at vi skal være parat til til enhver tid at tage hele strukturproblemet op til en helt objektiv bedømmelse.

Proteintilskuddet er vi mindre begejstrede for. Vi er gået med til det, men stiller os noget tvivlende over for dets værdi. Jeg vil gerne ligesom hr. Jens Chr. Christensen have spørgsmålet om grøntpiller nærmere undersøgt. Det er måske lige så vigtigt som den anden form med støtte til dyrkning af bønner og ærter. Raps har vi aldrig været den store tilhænger af. Vi mener, at værdien er begrænset, men det får altså lov til at fortsætte som hidtil.

For kornordningens vedkommende ligger det sådan, at vi fra radikal side før har fremsat forslag af en anden art end det, der her foreligger, og vi har aldrig været særlig glade for netop denne ordning. Vi har flere gange fremhævet, at der var en betydelig risiko for, at ordningen skaber overproduktion, og vi har inden for de sidste 2 år set, at det er blevet en realitet. Selv om vi indmaler brødkorn, selv om vi nu laver et delvis importstop for majs, og selv om vi kan henvise til det stigende svinetal, så er jeg ikke i tvivl om, at det kun er et tidsspørgsmål, før vi igen har vanskeligheder med hensyn til overproduktion af korn. Denne udvikling bliver desværre hjulpet frem af, at arbejdskraftmangelen får mange til at sætte besætningerne ud, før de ellers havde ønsket det.

Vi havde altså gerne set, at man både med hensyn til basispris, hvor det drejer sig om import af korn, og med hensyn til den pris, man forhandler sig frem til, hvor det drejer sig om mulig eksport, var kommet noget længere ned, men ned er vi da i hvert tilfælde kommet, og det er grundlaget for vores tilslutning. Jeg vil dog gerne advare

[Svend Haugaard.]

rette parter imod, at man i de kommende år kornplejer for 100 millioner kr. af dispositionsfonden, som man har gjort det i år; det er ikke nogen heldig løsning.

Som helhed kan vi altså give tilslutning til begge forslag.

Erik Hansen (Ålborg amt): Jeg skal på det radikale venstres vegne gøre nogle bemærkninger om lovforslag nr. 182 vedrørende afsætning af frisk frugt og gartneriprodukter og lovforslag nr. 185 vedrørende unge landmænd.

Om det første lovforslag vil jeg indledningsvis gerne sige, at ændringen først og fremmest vedrører det gødningstilskud, som nu falder væk for hele landbrugsområdet og dermed også for gartneri- og frugtavlsområdet, hvilket man har fundet ud af betyder et provenutab på ca. 900.000 kr. Jeg finder det rimeligt, når et sådant tilskud falder væk, at man på en eller anden måde kompenserer erhvervet, og det gør man altså på den måde, at man giver støtte til informativ reklame — jeg synes, det er et vældig godt ord, tænk, hvis al reklame virkelig var informativ. Jeg ser med stor glæde, at man her særlig vil satse på hjemmemarkedet, at det skal være en oplysningskampagne vendt mod det danske marked. Tænk, hvis man i mange tilfælde kunne få lakridsstængerne afløst af runde, røde æbler fra Fyn.

Det andet, der er sket i lovforslaget, er mere en teknisk ændring. Loven er blevet pænere, den er ligesom mere sammenhængende, og den tager hensyn til visse nydannelser, som der er grund til at tage hensyn til. Jeg tænker hermed på det, der er sat ind om, at man nu til den moderne drivhusproduktion kan give tilskud til de såkaldte varmbænke, ikke de varmbænke, som vi i almindelighed taler om, når vi taler om varmbænke, men en mere teknisk indretning.

Jeg vil gerne sige om dette lovforslag, at her står vi over for en erhvervsgruppe, som har en eksport på nær ved 200 mill. kr. Ser

man på tallene fra 1967, 1968 og 1969, finder man en konstant stigning for dette erhvervsområde; der er tale om en eksportfremgang af betydelig størrelse, og eksporten er nu nået op på en størrelse nær 200 mill. kr. Man må derfor nok sige, at den støtte, man giver til eksportfremmende foranstaltninger, den støtte, man giver i form af 5 mill. kr. i hvert finansår til udlån til udvidelse og rationalisering inden for gartneri og frugtavl, det er i og for sig beløb, som føles meget rimelige.

Jeg ser i bemærkningerne, at man nu specielt vil satse på, at udlånet først og fremmest skal gå til kollektive foranstaltninger; de skal have en første prioritet, og i anden omgang kommer investeringen i private foretagender.

Om lovforslag nr. 185 vedrørende udlån til yngre landmænd vil jeg gerne sige, at der råder i landbrugserhvervet og vel først og fremmest blandt de yngre i landbrugserhvervet ligesom lidt af et sortsyn, som vel nok mere er præget af det, man siger, end af de nyere, lidt lysere konjunkturer. Derfor er der i den givne situation ikke alene et økonomisk behov for at forbedre denne lovgivning; der er også i høj grad et psykologisk behov for at gøre det.

Efter forslaget skal der finde en forhøjelse sted fra 5 mill. kr. til 6½ mill. kr. af etableringstilskuddet, idet dette foreslås forhøjet til 2 pct. af købesummen. Det kan blive et ret formidabelt beløb, når man tænker på, at her er ikke noget loft. Her kan den, som køber herregårde i største stil, opnå 2 pct. af købesummen i direkte etableringstilskud.

Desuden forhøjer man driftstilskuddet fra ¾ til 1 pct., hvorved man kommer op på en samlet ramme på 15½ mill. kr.; det finder vi i det radikale venstre ganske rimeligt.

En anden ting, som det er værd at lægge mærke til i denne lovgivning, er, at man i den foreslåede ændring til § 1, stk. 2, giver mulighed for en smidigere administration, specielt af kriteriet for driftstilskud. Jeg tror, at det er meget nyttigt at gå den vej, idet man tager nogle af de praktiske erfaringer

[Erik Hausen (Ålborg amt).]

ger med ind. Jeg tror, vi alle sammen har kendskab til enkelttilfælde — og det er enkelttilfælde i et betydeligt antal — hvor unge har sagt: ja men det er da mærkeligt, vi opfylder dog forudsætningerne og betingelserne, men vi har overskredet et eller andet kriterium, en dato eller lignende. Jeg tror derfor, det er meget rimeligt, at man her i § 1 indfører, at ministeren får beføjelse til at administrere denne lov med smidighed, og jeg vil gerne appellere til ministeren og til landbrugsministeriet om at benytte denne regel. Det, de unge oftest støder på, er dels det, vi havde i den første lovgivning, hvor vi havde disse kontante datoer, og hvis man overskred dem med en enkelt dag, så var det sket med mulighederne for at opnå støtte, dels drejer det sig om kriteriet for hovederhverv, om alderskriteriet og om uddannelseskriteriet.

Vi må ikke her i det høje ting glemme, at vi i alt for lang tid har stået i den situation, at landbrugserhvervet var et erhverv, man gik fra. Det var ikke et erhverv, man kom til udefra. Jeg tror, at netop det, at landbruget var noget, man gik fra, man vandrede væk fra landbruget, man kom ikke fra andre erhvervsgrupper og vandrede til landbruget, er en alvorlig hæmsko, også rent psykologisk, for landbrugserhvervet. Derfor tror jeg, at man skal anvende disse kriterier i § 1 med stor smidighed, idet vi oplever mange tilfælde, hvor en ung forlader landbruget i begyndelsen af tyverne og senere hen i en alder af både 30, 40 og 45 år vender tilbage til landbrugserhvervet.

Nu er der her i dag blevet nævnt tal for, hvor mange unge der etablerer sig i landbruget. Jeg vil gerne minde om en statistik for årene 1961-68, der fortæller, at hvis man tog dem under 45 år, som erhvervede landbrugsejendom, så var det i 1968 2.488 i antal. Af disse 2.488, som erhvervede landbrugsejendom, var der 1.547, der angav, at landbruget var deres hovederhverv. Jeg føler mig overbevist om, at adskillige af dem, som har etableret sig ved landbruget, men ikke har angivet, at landbruget var deres hovederhverv, fordi de led af kapitalmangel har måttet købe en ejendom, der, som man siger, passede til pengene, og derfor havde de behov for at fortsætte med deres ude- eller sidejob i en periode, indtil driften var sat

op, så at den kunne bære sig selv og bære et fuldt mandskab. Jeg tror, det er rimeligt også af hensyn til bevægeligheden inden for landbrugssektoren, at man her indfører en smidig administration.

Jeg vil gerne føje den bemærkning til vedrørende de yngre landmænd, at jeg tror, de unge ved landbrugserhvervet skal optage denne lovgivning som en håndsrækning til dem, der etablerer sig i landbruget, de skal optage det som en opmuntring til dem, og de skal optage det som et håndslag herinde fra folketinget på, at der er mange, der har en stigende tro på, at der er en fremtid for dem, der er dygtige, og som etablerer sig i landbrugserhvervet.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de to lovforslag.

Gunhild Due: Da vort partis ordfører, hr. Morten Lange, med kort varsél er blevet forhindret i at være til stede, skal jeg gøre nogle få bemærkninger.

SF er i den heldige situation, at vi allerede den 30. januar fremsatte et forslag til beslutning om retningslinjer for en landbrugsreform, der bl.a. indeholdt vidtrækkende forslag med hensyn til ejendomsforhold samt forslag om en landbrugsfond. Det blev i øvrigt, som nogle måske vil huske, ikke særlig venligt modtaget her i salen, og efter hvad jeg har ladet mig fortælle, er der ingen i det nedsatte udvalg til behandling af vort forslag, der har følt trang til at stille spørgsmål til det. Det havde måske ellers været klogt at have benyttet sig af lejligheden til at få rede på forskellige ting, for nu da ministerens forslag er kommet så uanerlig sent, bliver der jo ikke megen tid til at stille spørgsmål her eller gå i dybden med disse forslag. Jeg er alt for venlig til at sige noget om lovjaskeri, men man kunne måske nok forsigtigt antyde, at det er sådan lige i udkanten af, hvad der er forsvarligt; nogen grundig behandling er der i hvert fald ikke mulighed for.

Men hvis man ser på forslagene under ét, må man også erkende, at nogen egentlig landbrugsreform er der ikke tale om her. Der findes ikke megen fornyelse i forslagene, så vidt jeg i en fart har kunnet se.

Det, der er sket med kornloven, må vi naturligvis se på i udvalget. Vi har aldrig været særlig glade for denne lov, tværtimod,

[Gunhild Due.]

men nedsættelse af basisprisen og bortfald af gødningstilskud er vel nok små fremskridt, som vi da kan hilse velkommen. Men ellers er der vel mest tale om, at man opret holder de nuværende tilstande med lidt lapperi hist og her. Jeg kan være tilfreds med, at der skal bruges midler til kvalitetsfremmende foranstaltninger, der skal også bruges noget til propaganda for gartneriprodukter. Man må vel nok erkende, at den bedste propaganda, der gives overhovedet, er en bedre kvalitet, altså også dette, at man får gartneriprodukterne friske frem til forbrugerne, det kan det jo somme tider knibe med. Jeg tror egentlig, det virker mere fremmende end mange og dyre reklamefremstød for forbruger på disse områder.

Samtidig kan jeg ikke tilbageholde et suk over vores indviklede levnedsmiddellovgivning, der snarere hæmmer end fremmer f. eks. udvikling og salg af nye mejeriprodukter. Var det ikke snart på tide, at vi fik en levnedsmiddellovgivning, forenklet og samlet under én minister? Det gælder også med hensyn til holdningen over for forbrugeren. Jeg tænker her på de mange forskellige slags datomærkninger og vareoplysninger, der gives forbrugeren. Det er efterhånden en jungle at hitte ud af. Jeg var derfor vældig glad for at høre hr. Niels Eriksens bemærkninger om levnedsmiddellovgivningen, og jeg håber meget, at der snart må ske noget på det område. Det er tiltrængt, og problemet har været rejst gang på gang herinde i form af spørgsmål og ved forskellige andre lejligheder.

Færdes man blandt landboere, eller træffer man dem ved møder, undgår man ikke at mærke en stor bitterhed og en vis forurettethedsfølelse hos mange af dem. Jeg kender naturligvis baggrunden for den og ved, hvor hårdt man har det i mange landbohjem, men jeg har alligevel ofte tænkt på, at en del af forurettethedsfølelsen vel nok stammer fra et udbredt ukendskab til, hvordan andre har det, og hvordan det store flertal i byerne lever. Jeg kunne ønske, at noget af denne bitterhed kunne frugtbargøres i en solidaritetefornemmelse eller holdning over for de mange andre grupper i samfundet, der også lider under strukturændringer, enten det så er småhandlende eller arbejdere, der ofte må stille sig om fra én slags arbejde

til en anden og måske oven i købet må flytte fra sted til sted for at blive ved med at kunne forsørge sig selv, en solidaritetsfølelse over for de mange andre, som f. eks. også har en lang og dårligt betalt arbejdsdag. Tænk kun på fabrikarbejdernes blandt kvinderne inden for lavtlønsområdet. Når de skal passe deres arbejde på fabrikken samt deres hjem, så er deres slid ikke mindre, end nogen landbrugers er det.

Nu er man netop i landbrugskrædse ved at få øjnene op for eller snarere ved at stille krav til samfundet om sociale og revalideringsmæssige tilbud i anledning af strukturændringerne, og jeg er helt enig heri og vil støtte det til enhver tid, men jeg havde egentlig gerne set, at denne lidt nye sociale interesse og forståelse var kommet noget før man selv blev ramt på egen krop; det ville have været hyggeligt, om den solidaritet, man ønsker fra samfundets side over for landbruget — og som jeg også mener at samfundet skal vise landbruget — også ville slå igennem hos landbrugerne selv i forhold til andre samfundsgrupper.

At der mangler noget her, åbenbarede sig eksempelvis, da man vedtog ændringen til arbejdsløshedsforsikringsloven, hvor der indførtes særlig favorable ordninger for landbrugere o. lign., medens man ikke fandt det nødvendigt at protestere mod, at arbejderne skulle have dobbelt så lang karenstid i arbejdsløsheds-kassen som landbrugerne. Det er den slags oplevelser, som egentlig er så skuffende, men ikke særlig nye.

Selve forslagene må vi se på i udvalget. Der er i hvert fald ikke tale om den tiltrængte fornyelse inden for landbrugspolitikken, som er så ønskelig, men vi skal se sagligt på dem.

Hanne Reintoft: Da afsætningen af landbrugsvarer begyndte at volde vanskeligheder sidst i 1950'erne, måtte de danske forbrugere betale stigende priser for fødevarerne, og storlandmændenes kornproduktion blev begunstiget med et prisniveau for korn, der kom til at ligge himmelhøjt over importprisniveauet. Statstilskud og hjemmemarkedsordninger har fra 1960 til 1968 givet en støtte til landbruget på godt 9 milliarder kr.

Ved medlemskab af fællesmarkedet skulle hjemmemarkedsordningerne og statstilskud-

[Hanna Reintoff.]

dene bortfalde. Endvidere skal der betales 800 mill. kr. til landbrugsfonden i fællesmarkedet, og man må vide, at den største og vigtigste ændring i landbrugspolitikken ved eventuelt medlemskab af fællesmarkedet netop bliver ophævelsen af importstoppet for udenlandske landbrugsvarer, således at mange af vores landbrugsmæssige beskyttelsesforanstaltninger bliver ganske illusoriske.

Det er formentlig heller ikke ministeren ubekendt, at landbrugsarealet i fællesmarkedet efter kommissionens redegørelse for Mansholtplanen skal reduceres med 20 mill. ha og antallet af landmænd med ca. 5 millioner. Det ledige areal skal bl. a. anvendes til rekreationscentre, og alle ved, at fællesmarkedet betragter dansk landbrugsjord som særdeles gunstig hertil på grund af vores meget attraktive kyststrækninger.

Højprissystemet i fællesmarkedet forøger produktionen og har bevirket dyrere fødevarer og enorme overskudslagre af smør, hvede og sukker. Det er ganske naivt at tro på landbrugets store prisforhøjelser ved dansk medlemskab af fællesmarkedet. Det eneste, der kan komme til at betale en prisforhøjelse, vil være landbrugsfonden, hvortil vi som sagt skal bidrage med de relative omkostninger ved prisforhøjelser og lageromkostninger som følge af overproduktion. Selv med Englands tilslutning til et udvidet fællesmarked vil vi have nettoeksport af landbrugsvarer. Allerede i dag eksporterer vi f. eks. kødkonserves til 130 lande. Det afgørende for landbrugets fremtid er ikke tilslutningen til fællesmarkedet, men simpelt hen en forbedring af vore landbrugsvarers kvalitet.

Alle lande kan give eksportstøtte, det er ingen kunst, hvis man ellers kan få regeringerne til det, men de færreste lande kan producere differentierede varer til differentierede markeder. Vi kan ikke komme uden om, at der er mange klager fra udlandet over danske landbrugsvarer. Engelske husmødre klager over hår — og jeg tror sågar en gang over cigaretstumper — i smørret, og japanske husmødre klager over, at der er 20 pct. vand i de danske kyllinger. Vi kender det også selv, at de svinder ind til det halve, når man skal bruge dem. Der er altså iøjnefaldende mangler ved kvalitetskontrollen, og jeg tror, der er meget langt igen, før vi er

nået til, som venstres ordfører var inde på, at vi bliver et eksklusivt spisekammer. Tværtimod er der en meget afgørende mangel i vores kvalitet, og det er dér, vi skal kunne gøre os gældende. Disse mangler afhjælpes ikke ved subsidier på danske forbrugerens bekostning. De afhjælpes ved bedre kontrol med produktionen, de afhjælpes ved afregning efter slagtet vægt og kvalitet.

Bestræbelserne for at blive medlemmer af fællesmarkedet har været meget omfattende gennem mere end 10 år. Mansholtplanen går ud på reducere af landbrugsareal og beskæftigelse ved landbruget i en målestok, der burde føles som en spand koldt vand i hovedet på danske landbrugslederes overophedede fællesmarkedshoveder. At benytte vor ansøgning om optagelse i fællesmarkedet som grundlag for nye, udvidede støtteordninger for landbruget er en form for galimatias, som vi på ingen måde kan støtte, og jeg tror, landbrugsministeren, hvis ministeren ville gå ind i debatten, ville have meget svært ved at komme med en rimelig og fornuftig begrundelse for det.

Selv om den landbrugsøkonomiske situation blev forbedret med ca. 20 pct. i 1969, fremsætter landbrugsministeren ikke alene forslag om en udvidelse af støtteordningerne, men der fremsættes også et principielt nyt forslag. Det principielt nye i forslaget om at fremme dyrkingen af proteinrige fodermidler er, at støtten skal fordeles efter arealet og ikke som hidtil efter produktionen. Dette nye princip er faktisk stik imod Krogstrupudvalgets forslag om at støtte den effektive landmand. 200 kr. pr. ha, om landmanden avler 1 eller 40 hkg pr. ha, ses der stort på. Teoretisk set kan en godsejer glemme at dyrke halvanden hundrede hektarer og så påstå, at markerne ligger brak på grund af fejlslagen høst af hestebønner, og hæve 30.000 kr. uden at røre en finger. Hvis det er det, landbrugsministeren forstår ved effektivt landbrug, så er det synonymt med det, andre forstår ved spekulationslandbrug og ved dagdrivertilværelse, og forslaget er faktisk en hån mod den stærkt opreklamerede effektive landmand, der skulle være med til at redde dansk landbrug, og det er et forsøg på at aflede opmærksomheden fra de ganske urimelige kornordninger.

Enigheden mellem landbrugsorganisationerne og kornbranchen om en ubetydelig

[Hanne Reintoft.]

nedsættelse af kornpriserne har ikke alene fået landbrugsministerens godkendelse, men det har også foranlediget et slet motiveret forslag, efter hvilket landbrugets dispositionsfond skal forøres yderligere 20 mill. kr. Landbrugets dispositionsfond bruges bl. a. til støtte af dansk korneksport, så den ubetydelige kornprisenedsættelse er opvejet af øget støtte til eksporten.

De nuværende kornordninger er fra 1958 og har på 10 år bevirket, at Danmark ændredes fra at være et nettokornimporterende land til et nettokorneksporterende land, selv om vort konkurrencegrundlag var animaliske landbrugsprodukter, baseret på korn, græs, roer og importeret kraftfoder, herunder supplerende korn. Kornordningerne har betydet, at forskellen mellem den danske bygpris og verdensmarkedsprisen steg fra 11 kr. pr. hkg til 23 kr., svarende til ca. 1.000 kr. pr. ha i november 1968. Et så højt prisniveau for korn kan ikke undgå at få følger for hele produktionssammensætningen, og det er da også gået sådan. Bygarealet er udvidet konstant fra 721.000 ha i 1958 til 1.304.000 i 1969, altså næsten en fordobling af bygarealet. Foderkornarealet udgør nu 53 pct. af landbrugsarealet mod kun 39 pct. i 1960.

Krogstrupudvalget gik klart imod det høje prisniveau for korn, fordi ordningerne havde været betinget af et importbehov. Den oprindelige begrundelse for de høje kornpriser bortfaldt i 1968, da vi blev et nettokorneksporterende land, men det har ikke ændret kornpolitikken. Ganske vist siges det i bemærkningerne, at forslagene skal aflaste kornproduktionen og stimulere dyrkningen af proteinafgrøder, men jeg kunne godt lide at vide, hvordan man havde tænkt sig det ført ud i livet, når der er et tilskud på 200 kr. pr. ha til proteinafgrøder, og man bevarer kornordningerne, der giver ca. 1.000 kr. i tilskud pr. ha. Det kan da ikke medføre nogen reduktion i kornproduktionen eller på nogen måde hindre en overskudsproduktion.

Kornordningerne var ligesom de øvrige landbrugsordninger — det blev de i hvert fald kaldt — midlertidige støtteforanstaltninger. Kornordningerne har faktisk udspillet deres mission, og nu vil man opretholde dem alligevel. Hvis alle støtteforanstaltning-

ger skal være uforgængelige og ureducerbare, så er det ikke støtteforanstaltninger, så er det simpelt hen investeringsforanstaltninger, og så ville det være mere rimeligt og rigtigt at forelægge dem som det, så man kunne tage stilling til dem på det grundlag.

Det har også været nævnt, at kornprisen skulle regulere flæskeproduktionen. Hvis kornprisen falder, vil flæskeprisen også falde, og resultatet vil blive et øget forbrug. Får prisleloven lov at slå igennem på hjemmemarkedet, vil det med det nuværende topssystem forøge flæskeproducenternes indtægter og bevirke en bedre udnyttelse af bygningernes produktionskapacitet i forhold til den ensidige kornproduktion, så også den motivering for at opretholde med hensyn til kornordningerne er uberettiget.

Forslaget om forhøjelse af udlån til yngre landmænd er et udtryk for, at landets og regeringens pengepolitik ikke er konform med finanspolitikken. Begrænsningerne i bankernes udlånsvirksomhed, pålagt af Nationalbanken, rammer netop de unge landmænd, som forslaget sigter på at hjælpe. Landbrugets generationsskifteproblem bliver større og større, og den tekniske udvikling har medført, at familiebrugene er blevet for små til at udnytte stordriftsfordelene, samtidig med at kapitalbehovet stiger langt ud over opsparesevnen. Landmændene straffes faktisk ved etableringen på næsten samme måde, som vi straffer vore kriminelle. De sættes måske ikke i enecelle, men de sættes ene mand ud på ofte afsides beliggende gårde, som det er økonomisk muligt for dem at købe, men økonomisk umuligt for dem at klare sig på. Jeg har hørt her ved tidligere landbrugsdebatter, at man har idylliseret dette familiebrug; men jeg ved da ikke noget mere end de unger, der mere eller mindre skrutryggede står hver sommer i roerne hele deres ferie igennem. Normalt regner vi vel med, at børnearbejde er forbudt i dette land; det er det ikke for landbrugets børn på netop disse småbrug.

Ingen enkeltpersoner kan løse landbrugsøkonomiske og sociale problemer, og derfor må erhvervet søge statsmagtens bistand. Det er regeringens opgave at fremkomme med planer for landbrugspolitikken på længere sigt, men ud over fællesmarkedet kan man ikke opvise noget perspektiv, og det er jo ikke noget rigtigt perspektiv. Det

[Hanne Reintoft.]

gør selvfølgelig landbougdommen modløs, og det knækker dens vilje og lyst til at fortsætte.

De unge afvandrer fra erhvervet, og accepterer man denne udvikling, så indrømmer man samtidig, at landbruget ikke kan konkurrere med andre sektorer i samfundet. Årsagerne til det er først og fremmest, at landbruget har bevaret familiebruget læn- gere, end det er teknisk forsvarligt, og til- ladt uhammet spekulation i stedet for at søge at bevare brugsretten hos landmæn- dene og så indføre en obligatorisk uddan- nelse.

I stedet for at forøge statsstøtten til korn- eksporten og ineffektive proteinproduce- rende jordejere, så DKP hellere, at der an- vendtes 25 mill. kr. til undersøgelse af stor- driftsfordelene. Måske kan jeg få landbrugs- ministerens bemærkninger til denne idé, dels til undersøgelse af stordriftsfordelene, dels til undersøgelse af de sociale fordele ved et andelslandbrug, baseret på et landsbyfæl- lesskab, eller et statslandbrug. Nu vil jeg gerne understrege, at det ikke kan nytte noget, at svaret bliver, at dette ikke ville svare til det danske samfunds struktur, for storkapitalen eksperimenterer jo med noget sådant. De store koncerner arbejder i øje- blikket ihærdigt på at undersøge stordrifts- fordelene i landbruget. Shell — hvad ameri- kansk olie så har at gøre med dansk land- brug — har i hvert fald forsøg på Tjele gods, og Plumrose har forsøg på Rysen- steen. Disse koncerner har endnu ikke så let ved at etablere sig i dansk landbrug under de nuværende love. Det er muligt, det meget besynderlige forslag fra SF kunne hjælpe dem frem til det — men det bliver heldigvis ikke vedtaget — så der blev åbnet ekstra let adgang for udenlandsk kapital til at sætte sig på dansk landbrug.

Alligevel er det bestemt ikke ensbety- dende med, at stordriftens fordele ikke duer i Danmark og ikke bør undersøges i Dan- mark. Vi kender ikke præcis den optimale driftsstørrelse i Danmark, men de partielle stordriftsfordele er ikke svære at indse; for- delene ved en flyvemaskine, en traktor eller en mejetærsker kendes, og de ligger jo, som det også kendes af alle, langt over; hvad fami- liebrug kan udnytte. Foruden stordrifts- fordelene opnår man ved fælleslandbrug at

undgå en række sociale problemer, som i dag er stærkt stigende for landmændene — jeg tror, næsten alle ordførerne har været inde på det. Her skal nævnes husbondeflørnings- ordninger og generationsskifteproblemet.

Når vi kan tilslutte os forslaget om udvi- det lån til yngre landmænd, er det i forvent- ning om, at der senere kommer en målsæt- ning for landbruget og et perspektiv for hele landbrugspolitikken. Hvis landbrugsmini- steren agter at udvide lånene på et senere tidspunkt med henblik på at finansiere op til Krogstrupudvalgets mønsterlandbrug på 60 ha, så må der gribes ind mod en kapitali- sering af støtteordningerne.

Forslaget til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter kan vi tilslutte os, da forslaget tilgodeser såvel arbejdende gartnere som danske for- brugere. Forslagets vedtagelse vil være en god støtte til gartneriets specialisering, og det vil nok også være en sikring mod den store produktionsusikkerhed, som er kende- tegnene for gartneriet.

Når der kan ydes lån på indtil 5 mill. kr., burde der fremsættes forslag om, at låntage- ren skulle føre regnskab. Det er paradoksalt, at gartneriet overhovedet ikke fører regn- skab eller uddanner hortonomer med indsigt til det. Lån og støtteforanstaltninger van- skeliggøres af manglende regnskaber; og kontrolforanstaltningerne umuliggøres. Også til internt brug vil gartnerne være bedre stillet, hvis de førte et sådant regn- skab. Driftsplanlægning, driftsanalyse og valg af driftskontrol forudsætter et regn- skab. Det er vores håb, at gartnerierhver- vets fremtidige struktur vil formes efter planmæssige investeringer — gerne med støtte af statskassen, hvis behovet, som det er i dette tilfælde, er oplagt.

Konkluderende må vi altså sige, at vi selvfølgelig under ingen omstændigheder kan acceptere, at man søger at løse landbru- gets problemer ved at henvise til Danmarks ansøgning om optagelse i fællesmarkedet. Med officielle tal synes jeg vi gang på gang, også i dag, har afvist en formodet økono- misk fordel for landbruget ved eventuelt dansk medlemskab.

Vi kan ikke acceptere, at forbrugerne skal betale for en tvivlsom landbrugseksport, og vi kan ikke acceptere, at støtten ikke for- deles efter sociale hensyn med begræns-

[Hanne Reintoft.]

ninger af støttens størrelse til enkeltpersoner. Verdensmarkedspriserne på korn må danne grundlaget for landbrugets produktionskostninger, og forbrugerpriserne bør holdes tilsvarende på så lavt et niveau som muligt. Produktionens kvalitet må derimod søges så vidt muligt hævet over konkurrenternes niveau, og de nødvendige foranstaltninger for at gøre dette må sættes i værk. På længere sigt må hjemmemarkedsordningerne ophæves, og landbrugsstøtten må gives på lang sigt som støtte til dem, der vil dyrke jorden i fællesskab. Der skal oprettes en forsøgsstation, som skal undersøge arbejdskraft-, maskin- og ledelsesbehov på et stort andels- eller statslandbrug, og som sagt vil jeg gerne høre ministerens mening om denne idé.

Vores landbrugspolitik svarer til landmændenes, forbrugernes og samfundets reale behov. De fremsatte forslag støtter derimod kornspekulanterne og udvikler et nyt princip, efter hvilket de ineffektive landmænd skal kunne hæve flere penge end de landmænd, der har mindre jord, men som godt kan have en større produktion af proteinfoder. Vi har ikke noget imod at fremme dansk proteindyrkning, men det må ske på bekostning af kornarealet, og det gør det herværende forslag ikke nævneværdigt.

De to forslag, henholdsvis om støtte til yngre landmænd og støtte til gartnerierne, kan vi fuldt ud tilslutte os.

Landbrugsministeren (Peter Larsen): Indledningsvis vil jeg gerne takke flertallet af ordførerne for den megen velvilje, der er vist over for de her fremsatte lovforslag. Det tyder i hvert fald på, hvis denne holdning vil blive videreført under lovforslagene videre behandling, at vi i dette forår kan gennemføre en landbrugslovgivning hvilende på et betydelig bredere grundlag end i fjor; jeg vil hilse med meget stor tilfredshed, hvis noget sådant kunne blive tilfældet.

De to lovforslag vedrørende gartneri- og frugtavl og udlån til unge landmænd er der ikke knyttet nævneværdige kommentarer til, og jeg skal derfor begrænse mig til meget få bemærkninger.

Jeg vil indskyde, at fru Hanne Reintofts indlæg specielt vedrørende gartneriet kunne

nok give anledning til mange kommentarer, men det skal jeg ganske springe over. Når man kan holde en tale, der vidner om så lidt kendskab til faktiske forhold inden for et erhverv, så tror jeg ikke, jeg vil være i stand til at skaffe det ærede medlem en bedre viden om disse forhold.

De kommentarer, der er knyttet til forslaget om en gartneri- og frugtavlslov, har været meget positive. Det synes jeg også erhvervet fortjener. Den effektivitetsundersøgelse, der blev startet i fjor, regner man med at skulle fortsætte og færdiggøre i år og hermed få skabt et grundlag for, at man virkelig effektivt kan udvikle produktions- og omsætningsformer til gavn ikke alene for erhvervet, men for hele samfundet, og derfor har vi foreslået midlerne videreført.

Det nye i lovforslaget, som jeg takker for modtagelsen af, er jo, at de 900.000 kr. skal gå til fremme af afsætningen på hjemmemarkedet. Jeg anser det for at være noget meget vigtigt, at man vil bruge pengene til afsætningsfremmende foranstaltninger fremfor at dele dem ud i form af tilskud til de enkelte virksomheder. Når der er tale om så begrænsede beløb, vil virkningen utvivlsomt blive meget større på den anden måde.

Vedrørende de unge landmænd var hr. Juul-Madsen inde på spørgsmålet om grænsen på de 600.000 kr. Jeg kan i og for sig i princippet være enig med hr. Juul-Madsen i, at det er uheldigt med grænsen i en erhvervslovgivning, men vi befinder os jo på et område, hvor vi er bundet af økonomiske begrænsninger, en vis økonomisk ramme, og derfor ser jeg mig ikke i stand til på nuværende tidspunkt at udvide denne; men spørgsmålet vil kunne tages op på et senere tidspunkt.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) havde også nogle bemærkninger vedrørende etableringstilskuddet. Når der ikke er begrænsninger i dette, må man huske på, at baggrunden for dette tilskud var at søge i andre omstændigheder, i en anden lovgivning her i folketinget, der netop gik ud på at forøge de afgifter, der skal betales ved køb af fast ejendom; derfor er det naturligt, at man på dette ene område ikke har nogen begrænsning. Afgifterne til det offentlige står jo i forhold til det købtes værdi, og derfor må denne balance anses for at være rimelig.

[Landbrugsministeren.]

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) gik ind for en smidigere administration. Det har også været hensigten med den ændring af § 1, som jeg har foreslået. Det bliver nu vores opgave at prøve på i ministeriet og i det nedsatte bedømmelsesudvalg at finde nogle retningslinjer, der skulle gøre det muligt at tilgodese dem, der virkelig er landmænd; men jeg må pointere, at det kun bliver få undtagelser, der bliver tale om. Jeg tror ikke, det vil være klogt i princippet at fravige det grundlag, der er lagt, og det mener jeg heller ikke vi bør gøre, men der vil u-tvivlsomt — det viser erfaringen — komme en række tilfælde ind, som vi vil kunne løse med den dispensationsadgang, der nu forhåbentlig er udsigt til. Jeg må vel også tolke hr. Erik Hansen (Ålborg amt)s udtalelser derhen, at det var det, han var særdeles tilfreds med.

Det er klart, at det er de store spørgsmål, kornloven og afsætningsloven, som har påkaldt mest interesse fra ordførernes side. Hos hr. Chr. Thomsen sporede jeg glædeligvis en betydelig større velvilje både over for kornloven og over for afsætningsloven. Han var betænkelig ved den forlængede aftale, som vi nu på et meget sent tidspunkt søger godkendelse for. Jeg kan ikke se, at der kan være grund til nogen betænkelighed ved den. Det er jo en videreførelse af den aftale, der blev vedtaget som en tilføjelse til kornloven her i tinget på et tidligere tidspunkt. Hr. Chr. Thomsen kan kritisere, at forslaget er kommet på så sent et tidspunkt. Dertil kan jeg kun føje, at vi udmærket kunne have søgt folketinget om godkendelse umiddelbart ved aftaleperiodens begyndelse, men da det juridiske grundlag lå sådan, at blot vi fik godkendelsen, så var tidspunktet ikke så afgørende, fandt jeg ikke at burde ulejlige folketinget med et specielt lovforslag på dette område.

Baggrunden for forlængelsen var den enkle, at i den oprindelige aftale havde man regnet med at være færdig med korneksporten pr. 1. april i år. Men da lageropgørelsen kom, skabtes der nogen usikkerhed, og for ikke at slå kornmarkedet i stykker forlængede man aftalen i 2 måneder. Da vi i det oprindelige forslag om midlertidig forlængelse af kornloven havde optrykt kornaftalens indhold som bilag, var vi i tvivl om,

hvorvidt der var et juridisk grundlag for en forlængelse. Derfor har vi taget det med nu for at sikre dette ganske klart.

Derudover var hr. Chr. Thomsen inde på den principændring, som han sagde der var sket i kornloven, idet den nu mere har karakter af en bemyndigelseslov, mens det tidligere var basisprisen, der var styrende. Jeg må minde hr. Chr. Thomsen om, at der jo er sket en væsentlig ændring i hele kornproblematikken de sidste 2 år, idet vi fra tidligere at være importerende nu er eksporterende. Det, der i realiteten skaber styringen på det danske kornmarked, er det aftalegrundlag, der er indgået mellem landbruget og kornbranchen, som man fra alle sider har vist meget stor interesse, fordi ingen er interesseret i, at vi skal komme ud for de meget stærke svingninger i kornprisen, som vi ellers kunne komme ud for ved de meget lave høstpriser og højere priser senere hen på året.

Jeg erkender, at der ligger megen bemyndigelse i denne lovgivning, også til at godkende aftaler. Jeg kan oplyse, at den aftale, der er indgået for det kommende høstår, ligger så nær op ad den aftale, der er gældende i indeværende høstår, at det vel ikke kan give anledning til betænkeligheder hos hr. Chr. Thomsen, og jeg kan svare på spørgsmålet, om kornaftalen skal være et eller toårig, med at henvise til, at den aftale, der er indgået, kun er gældende for ét år.

Nødvendigheden af denne styring af kornmarkedet er fremhævet fra alle sider. Jeg har ikke ment, det var rigtigt, at staten gik ind og påtog sig dette. Det var mere rimeligt, at landbruget selv gjorde det via de midler, det har til rådighed, fordi kornprisen spiller så stor en rolle i hele den indre problematik. Den nye opbygning indeholder en lang række nye elementer, der har til hovedformål at sikre en større anvendelse af dansk korn, at sikre en rimeligere balance imellem kornprisen og prisen på den animalske produktion og for det tredje at sikre, hvis der bliver importbehov for korn, at overgangen fra aftaleprisen til basisprisen bliver så lempelig som mulig. Det er i denne sammenhæng, man skal se disse ting, og det er på den baggrund, de skal vurderes. De foreslåede bemyndigelser er nødvendige. Ingen kan i dag med nogenlunde sikkerhed antyde udviklingen de nærmeste måneder

[Landbrugsministeren.]

frem, og derfor beder jeg om, at man forstår, at det er ikke et spørgsmål om at få et redskab i hænde til at diktere noget; det er et spørgsmål om at få en faktor at spille på som et led i den samlede udvikling, der her er tale om.

Hr. Chr. Thomsen efterlyste de videre resultater af landbokommissionens arbejde, herunder en ny jordlovgivning, og sagde: det går ikke, landbruget har krav på en ajourføring. Jeg er ikke uenig i, at landbruget har krav på en ajourføring. Jeg havde på et vist tidspunkt håbet på, at man kunne have lovforberedelserne så langt fremme, at man kunne have lagt op til det i forbindelse med denne drøftelse. Men da landbokommissionen har væsentlige sider tilbage at behandle endnu, herunder spørgsmålet om jordfordelingen, der jo spiller en afgørende rolle også i afvejningen af, hvad de nye sammenlægningsgrænser skal være, har jeg fundet det rimeligt at vente, til landbokommissionen er færdig. For øvrigt kan jeg da oplyse, at i den landbrugslov, hr. Chr. Thomsens navn står under, står der, at loven skal til revision i næste folketingssamling, så det vil i hvert fald ske. Så vil jeg bestræbe mig for, at vi får landbrugsloven og statshusmandsloven og dermed hele den strukturelle og økonomiske side af sagen til behandling samtidig.

Hr. Jens Chr. Christensen og hr. Svend Haugaard rejste et spørgsmål vedrørende grøntpiller, som de gerne havde set kom ind under den nye proteinordning. Dette spørgsmål har været genstand for nøjere overvejelse både i forhandlingerne med landbruget og i landbrugsministeriet, men forinden havde det været til overvejelse i Krogstrupudvalget, og udgangspunktet var her, at man ikke ville anbefale at tage grøntpiller med ind under en proteinordning; man anfører, at det kunne føre til uønskede investeringer. Af den produktion, man har i øjeblikket, går ca. $\frac{3}{4}$ til eksport, og derfor måtte vi drage den konklusion, at vi ikke på nuværende tidspunkt var i stand til at få

skabt sådanne ordninger — også af hensyn til de handelspolitiske forhold — at vi havde mulighed for at tage dem med på nuværende tidspunkt. Dertil kom, at landbrugets interesse for denne side af sagen ikke var mere end lunken. Men vel, de andre sider spillede en afgørende rolle, og det er forklaringen på, at grøntpiller ikke er med. Men det udelukker ikke, at vi senere kan tage disse spørgsmål op til overvejelse igen.

Hr. Niels Ravn var også inde på nogle betragtninger vedrørende kornloven og gav udtryk for, at der reelt er tale om en sænkning af kornprisen på 2 kr., fordelt på den måde, at bortfaldet af gødningstilskuddet betyder ca. 1 kr. og ændringen af basisprisen en anden krone. Jeg deler ikke den opfattelse. Det er rigtigt, at bortfaldet af gødningstilskuddet reelt betyder en prissænkning på 1 kr., men sænkningen af basisprisen har jo kun betydning i tilfælde af import, og den sænkning af basisprisen på 1 kr., der nu er tilvejebragt, vil betyde, at basisprisen pr. 1. juni 1971 vil ligge 1 kr. 20 øre over den aftalte pris, hvis der bliver tale om import. Derfor kan jeg ikke helt være enig i den beregning, der lægges til grund; men vel, lad det nu ligge, der er en reel sænkning af kornprisen, lad os sætte den til 1 kr., så tror jeg, vi rammer det rigtige.

Hr. Niels Ravn var sammen med andre ordførere inde på spørgsmålet om kvalitetsafregning. Det havde da været ønskeligt, om vi havde haft disse forhandlinger ført så langt frem, at jeg havde været i stand til i bemærkningerne til lovforslaget nærmere at redegøre for indholdet af vore tanker, men det har ikke været muligt, og det vil ikke være muligt for mig i dag at angive nogen klar retningslinje for, hvordan vi tænker os disse problemer løst. Det er jo, som nævnt både af hr. Chr. Thomsen og af hr. Niels Eriksen, en videreførelse, et væsentligt videregående skridt, der her er tale om, som kræver faciliteter, man måske kun delvis råder over i dag, og i opbygningen af de nye ordninger må vi tage hensyn hertil.

Jeg vil gerne i anledning af den henstil-

[Landbrugsministeren.]

ling, hr. Niels Ravn fremkom med om at tage et meget vidtgående hensyn til alle sider, bekræfte, at det er min indstilling, at jeg vil tage et meget vidtgående hensyn til alle sider. Man må ikke glemme, at det, det drejer sig om i denne relation, er at tilvejebringe et grundlag, således at de landmænd, der leverer produkterne, kan få dem afregnet efter deres værdi og kvalitet. Det må være hovedsigtet. Men jeg vil gerne føje til, at ordningen må tilrettelægges således, at den ikke kommer til at virke diskriminerende over for nogen part. Enhver producent skal, uanset hvor han bor, have mulighed for at opnå kvalitetstilskud, uden at han derved tvinges til at levere sine dyr andre steder, end han hidtil har ønsket at levere dem, og ordningen må heller ikke diskriminere handelsleddene. Med dette som udgangspunkt ville jeg tro, at vi i løbet af nogle måneder — jeg ser gerne det bliver så snart som muligt — vil være i stand til at lægge op til disse nyordninger.

Hermed er vi inde på det spørgsmål, som hr. Niels Eriksen rejste i form af en henstilling til mig om at fremsætte forslag til en ny levnedsmiddellovgivning. Jeg er helt enig i de grundbetragtninger, hr. Niels Eriksen her har givet udtryk for, og jeg kan sige, at jeg allerede har sat et arbejde i gang på embedsmandsniveau med henblik på at rede disse problemer ud, således at vi forhåbentlig kan få et oplæg til en forenklet lovgivning. Men her er jeg i den situation, at uanset landbrugsministeriets og min vilje til og interesse for at gøre dette — og jeg vil gerne bekræfte, at den har vi — er det jo så bredt et felt, at der er adskillige ministerier involveret i det. Men det er klart, at de henstillinger, der er kommet her i dag, må være en ekstra tilskyndelse for os i regeringen til at gå videre med disse spørgsmål, og jeg skal på den givne foranledning søge yderligere at lægge pres på, at dette arbejde kan blive videreført.

Fru Gunhild Due var lidt skuffet over, at der ikke var nogen egentlig landbrugsreform i de forslag, jeg har fremsat, men mente dog alligevel der var fremskridt. Jeg forstår så udmærket, og jeg skal ikke gå ind i en debat med fruén på nærværende tidspunkt, at skuffelsen er stor, når man har det udgangspunkt, der ligger i det forslag, som jo fik en

meget voldsom modtagelse her i tinget for kort tid siden. Når man har denne tankegang som udgangspunkt, forstår jeg som sagt skuffelsen, og derfor skal jeg lade den passere.

Også fru Gunhild Due var inde på spørgsmålet om levnedsmiddellovgivningen; dette har jeg svaret på i forbindelse med kommentaren til hr. Niels Eriksen.

Må jeg endelig sige til fru Hanne Reintoft, at der kunne være mange kommentarer at knytte til hendes indlæg, men jeg skal afstå fra at fremsætte bemærkninger ud over til to af de rejste problemer. Det ene var spørgsmålet om fordelén ved et medlemskab af fællesmarkedet, og fru Hanne Reintoft mente, at det ikke løser landbrugets problem. Jo, det gør det, det løser ikke alene landbrugets problem, det løser mange økonomiske problemer for det danske samfund. For spørgsmålet om fællesskabet er jo ikke et landbrugsproblem alene, det har en langt større rækkevidde, og det burde man vide, når man bedømmer et enkelt erhverv. Man vil kunne finde i det officielle materiale, som udenrigsministeriet har udsendt, et talmateriale, der viser fordelene og ulemperne — for dem er der jo også nogle af — for erhvervene, og dér ligger det dokumenteret.

Alle de andre problemer, fru Hanne Reintoft rejste og udbad sig mit svar på, synes jeg må faldé helt til jorden, når fruén sagde: vi kommunister vil ikke støtte en tvivlsom landbrugseksport. En tvivlsom landbrugseksport — dermed er der i virkeligheden givet en karakter, som gør det let for mig, og som bevirker, at jeg skal afstå fra yderligere kommentarer. Det tyder på, at man end ikke har villet sætte sig ind i en samfundsøkonomisk vurdering af de problemer, der her er tale om.

Må jeg så til slut blot have lov at fremhæve, at jeg synes, der er det glædelige i situationen i øjeblikket, at der på mange områder er lyspunkter både for landbruget og med hensyn til landbrugets placering i offentligheden. Den omstændighed, at landbruget og regeringen har opnået enighed om disse forslag, som nu synes at kunne blive gennemført på et bredere grundlag, den omstændighed, at Krogstrupudvalgets arbejde har været medvirkende til, at debatten omkring dansk landbrug og landbrugs-

[Landbrugsministeren.]

lovgivning er bragt ned på et sagligt og rimeligt niveau, tror jeg er befordrende for den videre udvikling også vedrørende landbrugslovgivningen.

Vi har naturligvis ikke løst alle problemer med denne lovgivning. Der sker jo en stadig udvikling. Men jeg tror, vi med de nydannelser, der er tale om, markerer noget, der peger fremad, markerer noget, der også tager de unge med og dermed bygger på erhvervets fremtid. Jeg er overbevist om, at hvis folketinget vil slutte op bag disse forslag, er der markeret noget, som i hvert fald med rette kan karakteriseres som en både fremskridtsvenlig, afsætningsfremmende og forbrugervenlig landbrugslovgivning, og det må vel være et af hovedformålene.

Jeg takker for tilslutningen.

Chr. Thomsen: Jeg skal gøre et forsøg på at bruge kortere sætninger end landbrugsministeren.

Det er da muligt, at den aftale, der er gældende fra 1. april til 1. juni, er af samme ordlyd som den aftale, der har eksisteret i vintermånederne, men jeg vil gerne sige, hr. landbrugsminister: det er en dårlig vane efterhånden at komme ind på, at man kommer og skal have sine aftaler godkendt på det tidspunkt, hvor de er ved at udløbe. Jeg er da fuldstændig klar over, at der er en ny kornsituation, og jeg har aldrig talt imod, at man under de nuværende forhold havde kornlove. Det er ganske simpelt nødvendigt.

Det, som jeg pegede på, var det risikoment, der var i de gamle kornlove, som i og for sig skulle styre forbindelsen imellem planteproduktion og animalsk produktion; jeg advarede imod, at man i for høj grad tog det væk og så låste situationen fast.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) brugte en del bevingede ord om smidighed og velvillighed i loven om udlån til yngre landmænd. Hvis der skal være nogen realitet i det, må det jo også betyde, at hr. Erik Hansen (Ålborg amt) enten her eller i udvalget kan give tilsagn om nogle flere penge til det formål; ellers bliver det jo kun en rokering af de beløb, der er anslået i loven.

Jeg er helt enig med hr. Svend Haugaard

i, at støtten bør være langsigtet, men det forudsætter, at man har langsigtede jordlove.

Det er rigtigt, som det blev nævnt, at der er en afgang på 7.000 landmænd om året. Jeg har aldrig talt for, at man skulle forcere den udvikling. Jeg tror i og for sig, det er et meget passende antal. Det, jeg har talt for, er noget helt andet, nemlig at give landbruget den mulighed, at det kan tilpasse sig de driftsformer, som landbruget selv finder mest formålstjenlige i den nye struktur, der vil komme inden for landbruget. Det mener jeg er nødvendigt, og det er nok lettere at få hr. Svend Haugaard ind på en diskussion om landbrugets støtteordninger, end det er at få ham væk fra gammel vanetænkning, når det drejer sig om jordlove.

Niels Ravn: Jeg har nogle ganske få bemærkninger til landbrugsministeren. Jeg tror faktisk ikke, at vi er uenige om kornloven og heller ikke om prisrelationerne. Jeg er da enig i, at sænkningen af basisprisen naturligvis kun får virkning, såfremt vi igen bliver et kornimporterende land. Det, jeg søgte at give udtryk for, var, at overflytningen af kunstgødningstilskuddet jo forskyder relationen imellem den vegetabiliske og den animalske produktion i hvert fald med mindst 1 kr., og hertil kommer så, hvis vi skulle importere korn, yderligere denne sænkning af basisprisen med 1 kr.

Jeg takker landbrugsministeren for tilsagnet om, at man vil udforme reglerne vedrørende kvalitetstilskuddene på en sådan måde, at de ikke kommer til at virke diskriminerende i forholdet imellem de interesserede parter, og således at landmanden, hvor han end ønsker at afsætte sine produkter, får andel i pengene. Det var det, jeg havde ønsket, og jeg takker for tilsagnet.

Jeg har lige en enkelt bemærkning mere. Jeg ønsker ikke at optage nogen debat med fru Hanne Reintoft om landbrugets problemer. Jeg tror, vort udgangspunkt er så forskelligt, at en dialog ikke vil være særlig frugtbringende.

Der er dog én ting, der kalder mig frem, mindre af hensyn til fru Hanne Reintoft end af hensyn til landbruget og offentligheden. Det var bemærkningen om hjemmemarkedsordningernes prisforstærkende virkninger.

[Niels Ravn.]

Det kan naturligvis lyde besnærende, at man med disse hjemmemarkedsordninger får en vis prisforstærkende virkning ind i pristalsmekanismen, men jeg vil gerne fastslå, at landbrugets produktionsomkostninger er steget væsentligt mindre end samtlige andre omkostninger i de år, vi har haft hjemmemarkedsordningerne. Det viser en statistik, som Landøkonomisk Driftsbureau har udarbejdet, og som findes i deres oversigt for 1969. Hvad angår de mere almindelige fødemidler, viser det sig f. eks. for konsummælkens vedkommende, at landmandens andel i den samlede pris i 1950'erne, før hjemmemarkedsordningerne, var 68 pct. af den pris, forbrugeren måtte betale. Under hjemmemarkedsordningen er den faldet til 54 pct. For rugbrød var den før ordningerne 49 pct., under hjemmemarkedsordningerne er den faldet til 31 pct. For franskbrød var den før ordningerne i 1950'erne 33 pct., op igennem 1960'erne er den faldet til 16 pct. For kartofler var tallene 51 og 39 pct. For æg, hvor distribuerings- og forædlingsomkostningerne er meget små, da hønen jo omtrent leverer varen, man kan vel ikke sige grydeklar, men i hvert fald bordklar, var landmandens andel 83 pct. før ordningerne; den er også på dette område faldet, idet den i dag er nede på 67 pct.

Jeg har gerne villet fremhæve disse tal, fordi de viser, at hjemmemarkedsordningerne ikke har virket prisfordyrende set i relation til prisudviklingen i øvrigt inden for det danske samfund igennem de år, vi har haft disse ordninger. Man kan på grundlag af disse beregninger endda tillade sig at sige: tværtimod.

Landbrugsministeren (Peter Larsen): Må jeg ganske kort sige til hr. Chr. Thomsen, at jeg kan da være ganske enig med ham i, at det skulle nødigt blive en vane, at man kommer og beder om bemyndigelse til at godkende en aftale, der er ved at udløbe. Men det er nu også første gang, det sker, og jeg håber, det bliver sidste gang; det er på den baggrund, man skal vurdere mit ønske om at få en bemyndigelse, så jeg kan undgå at komme i en lignende situation, og dér håber jeg, at hr. Chr. Thomsen vil støtte mig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de 4 lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 12.13.

Mødet genoptaget kl. 13.30.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 147) findes i tidenden sp. 5154, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1635).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sat-tes til forhandling under et.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-8 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.